

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

DOMNII MAJORECORDAȚI
ÎN PATRIMONIUL
MUZEULUI MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

CATALOGUL EXPOZIȚIEI

20 februarie – 24 mai 2026
Palatul Suțu

EDITURA MUZEULUI MUNICIPIULUI BUCUREȘTI
2026

**Mulțumim conducerii Muzeului Municipiului București,
domnilor dr. Adrian Majuru – manager și dr. Dan Pîrvulescu – director,
pentru sprijinul acordat realizării acestui proiect expozițional și a catalogului de expoziție.**

Curator:

dr. Grina-Mihaela Rafailă, muzeograf, *Compartiment Istorie Modernă și Contemporană*, Secția *Arheologie Sistematică și Istorie*

Coordonare:

dr. Vasile Opriș, Șef Secție *Arheologie Sistematică și Istorie*

dr. Maria-Camelia Ene, Coordonator *Compartiment Istorie Modernă și Contemporană*, Secția *Arheologie Sistematică și Istorie*

Colaboratori:

Ortața Constantin, Șef Secție *Patrimoniu și Evidență centralizată*
Ana Iacob, muzeograf-gestionar *Colecția Fotografii, cărți poștale și clișee*
Isabela Ștefăniță, conservator-gestionar *Colecția Tipărituri și Imprimare*
Dragoș Dolea, conservator-gestionar *Colecția Documente*

Secția Restaurare – Conservare:

Ovidiu Moț, Șef Secție

Serviciu Relații publice, Marketing și Proiecte Culturale și Educație Muzeală:

Eliana Radu, Șef Serviciu

Grafică și machetare: Ștefan Csampai

Fotograf: Cristian Oprea

Serviciul Tehnic – Administrativ:

Răzvan Nicolau, Șef Serviciu

Adrian Burtea, Leonard Sauer

DOMNII MAVROCORDAȚI

ÎN PATRIMONIUL MUZEULUI MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

După execuția bărbaților Brâncoveni în Piața Yali Kiosk din Istanbul și scurta domnie prefanariotă a lui Ștefan Cantacuzino (1714-1716), care a împărțit aceeași soartă tristă, sultanul a hotărât numirea directă în scaunul domnesc de la București a unor greci sau grecizați, întrucât se considera că ar prezenta o mai mare garanție pentru Imperiul Otoman. Astfel, Moldova și Țara Românească au fost conduse până către jumătatea secolului al XVIII-lea de domni proveniți din familiile Mavrocordat, Racoviță și Ghica, ce au alternat succesiv în tronurile de la est și sud de Carpați.

Familia Mavrocordat, originară din insula Chios, s-a înălțat în sfera de putere a Porții prin Alexandru Mavrocordat numit și *Exaporitul* (~ *consilier de taină al sultanului*). Debutul carierei l-a constituit postul, obținut în anul 1671, de secretar al marelui dragoman creștin Panaghiotis Nikoussios. O solidă pregătire în medicină și filosofie i-a asigurat o catedră la Academia Patriarhiei din Constantinopol. După dispariția protectorului său, Alexandru a fost numit în funcția de mare dragoman, în anul 1673. Din această poziție s-a remarcat în calitate de negociator al Porții în cadrul Păcii de la Karlowitz încheiată în ianuarie 1699.

Nicolae Mavrocordat (n. 3 mai 1680, Constantinopol – † 3 septembrie 1730, București), fiul omului politic, diplomat și cărturar, Alexandru *Exaporitul*, era înrudit prin mama sa, Sultana Hrisoscoleu, cu vechea familie domnitoare a Mușatinilor, întrucât cobora pe linie feminină din Alexandru Iliș v. A fost căsătorit, mai întâi, cu domnița Casandra Cantacuzino cu care i-a avut pe Tarsia, Scarlat și pe Ruxandra. Ulterior, cu Pulheria Ciuki, a avut-o pe Maria, pe viitorul domn Constantin, Ioan v. Moldovei (1743-1747) și pe Toma. Un al treilea mariaj l-a încheiat cu Smaranda Stavropoleos, cu care i-a avut pe Alexandru, Sultana și pe Ștefan. În cadrul Imperiului Otoman a îndeplinit dregătoria de mare dragoman al Porții (1699-1709).

Era socotit de Sublima Poartă drept un om de încredere, care trimitea *vești* legate de viața politico-diplomatică a țărilor din sud-estul și din centrul Europei, și chiar i se cerea *sfat* în diverse probleme. După înlăturarea ultimului voievod cantacuzin, Imperiul Otoman l-a desemnat în tronul bucureștean pe Nicolae Mavrocordat (25 decembrie 1715/5 ianuarie 1716-3/14 noiembrie 1716), care fusese mutat de la Iași, după o scurtă domnie de doar câțiva ani, începută la 26 septembrie/7 octombrie 1711, după fuga antecesorului său, Dimitrie Cantemir (1710-1711), în Rusia. A exercitat câte două domnii în Moldova (1709-1711 și 1711-1715) și în Țara Românească (1716 și 1719-1730).

Numele său a fost legat și de ctitoria monastică de la Văcărești (1716-1723), socotită *o culme a marelui stil brâncovenesc*, așezată ca metoh al Patriarhiei Ierusalimului, în anul 1721, și înzestrată cu tipografie, școală grecească și îndeosebi cu o valoroasă bibliotecă,

care a dus faima Mavrocordaților în întreaga lume europeană. A fost târnosită la 24 septembrie 1724. Din anul 1723 tot lui Nicolae v. i s-a datorat ridicarea paraclisului înglobat în locuința mitropolitului. De danii ale sale făcute împreună cu soția, Smaranda, a beneficiat și așezământului ctitorit de monahia Hagi Dina (azi Schitul Maicilor).

Răpus de ciumă, Nicolae Mavrocordat și-a încetat existența pământeană la 3/14 septembrie 1730, fiind *astrucat* în splendida sa ctitorie de la Văcărești. Eminent literat, acesta a scris lucrările – *Sfaturi* (manuscris), *Despre datorii* (tipărită la Londra), *Cuvânt împotriva nicotinei* (Iași, 1786) și *Precuvântări la actele patriarhalicești* (manuscris).

Ioan Mavrocordat (n. 23 august 1684, Constantinopol – † 23 noiembrie 1719, București) a fost căsătorit cu Zamfira Gulianò și dăruit de Pronia divină cu un singur fiu, Alexandru. A domnit doar în Țara Românească între anii 1716 și 1719.

Constantin Mavrocordat (n. 27 februarie 1711, Constantinopol – † 21 noiembrie 1769, Iași). Mai întâi s-a căsătorit cu Smaranda Cantacuzino, în anul 1728, însă nu au avut moștenitori. Peste doar patru ani a încheiat o nouă căsătorie cu Ecaterina Rosetti, cu care a avut mai mulți descendenți – Alexandru, zis *Delibe*, v. Moldovei (1782-1785), Maria, Ioan, Ecaterina, Smaranda și Dimitrie. Relațiile, dublate de consistente sume cheltuite la Poartă, i-au asigurat lui Constantin Mavrocordat tronul muntean de șase ori (1730, 1731-1733, 1735-1741, 1744-1748, 1756-1758 și 1761-1763) și de patru ori scaunul ieșean (1733-1735, 1741-1743, 1748-1749 și 1769), fiind socotit de către marele istoric Nicolae Iorga drept *un candidat național*.

S-a remarcat printr-o serie de reforme, ca de pildă desființarea văcăritului și a pogonăritului, pentru a ușura starea plătitorilor și, implicit, pentru a revigora economia; readucerea sistemului dării unice în patru *sferturi*, de câte 2 lei și jumătate; scutirea mănăstirilor și a clericilor de dajdie; desemnarea boierilor ispravnici în toate județele, ale căror obligații erau de a judeca pricinile ivite; salarizarea dregătorilor și a slujbașilor; desființarea închisorilor aflate pe lângă protopopiile de județ; generalizarea *ruptei* (sau *ruptoare*); restrângerea diverselor categorii de privilegiați fiscali (*poslușnicii*). În Țara Românească boierii au fost împărțiți în două categorii – *veliții* (~ *marii boieri*) cu neamurile (~ *urmașii*) lor, care beneficiau de totală scutire de dări și boierii mici (~ *mazilii*), care erau obligați la o dare personală, însă erau scutiți de alte contribuții, ca de pildă vinărici, dijmărit etc.

Reforma socială a constat în eliminarea autorității senioriale exercitate de boieri și de egumeni asupra rumânilor, care erau obligați să presteze oricând orice poruncă a stăpânului, și în același timp de a uniformiza regimul obligațiilor, prin prevenirea deplasării de pe o moșie pe alta. O altă categorie de țărani era aceea a oamenilor cu

învoială, care erau liberi din punct de vedere juridic, dar aveau o înțelegere în zile de clacă, produse și bani, cu stăpânul moșiei pe care se așezau. Domnul dorea ca aceștia să aibă un regim de obligații fixat de către domnie.

Organizarea administrativă și judecătorească au fost așezate pe noi baze, prin eliminarea oricărei jurisdicții private, ca și prin trimiterea de reprezentanți ai domniei la nivel local, respectiv *ispravnicii de județ*. Aleși dintre mazili, investiți cu largi atribuții administrative și judecătorești, câte doi în fiecare județ, acești aveau obligația supravegherii aplicării stricte a hotărârilor domnești, și totodată să-l informeze pe domn asupra celor petrecute în aria lor de competență instituțională și teritorială. Divanul a devenit doar instanță de apel. S-au creat trei noi tribunale care judecau după *vasilicale* sau *Legile lui Justinian*. Au fost modernizate procedurile prin obligativitatea redactării hotărârilor în dublu exemplar, înscrierea lor în condici, cu foi pecetluite, pentru a se înlătura vreo tentativă de înlocuire.

În Capitala Munteniei a ctitorit, în anul 1747, biserica de zid a Mănăstirii Sf. Spiridon Vechi, situată pe malul drept al Dâmboviței, pe care a închinat-o Patriarhiei de Antiohia.

Constantin Mavrocordat s-a dovedit un spirit luminat într-o epocă a preiluminismului, fiind un promotor de reforme și sprijinitor al culturii. Din păcate, domniile scurte, fiscalitatea excesivă și corupția, l-a care s-au dedat unii dintre succesorii în tron, au dus la eșecul reformelor lui Constantin Mavrocordat. În ciuda acestor aspecte se poate considera un amplu efort de modernizare a statelor românești de la sud și est de Carpați pe parcursul veacului al XVIII-lea.

Patrimoniul Muzeului Municipiului București, prin *Colecția de Documente*, cuprinde un număr însemnat de înscrisuri, redactate pe hârtie sau pe pergament, emise în răstimpul domniilor deținute în Țara Românească de către cei trei reprezentanți ai ilustrei familii a Mavrocordaților – *Nicolae vv.*, *Ioan vv.* și *Constantin vv.* Atât mării boierii Manolache Lambrino, Iordache Crețulescu, Constantin Băleanu și Dumitrașco Caragea, cât și Sfânta Mitropolie a Ungrovlahiei sau Mănăstirea Cotroceni au primit diverse danii sau le-au fost reconfirmate drepturile de stăpânire asupra unor proprietăți din București ori din alte locuri ale țării. Majoritatea actelor domnești au ca loc de emiterie orașul București și sunt autentificate cu semnătura autografă a domnilor, liberă sau cuprinsă într-un cartuș frumos decorat, dar și cu sigiliul mijlociu domnesc, în ceară roșie, peste care a fost așezat un timbru de hârtie frumos decorat, ori imprimat în chinovar, precum și cu sigiliul inelar, de formă octogonală, în chinovar. În câmpurile sigilare este redată acvila cruciată sau stema unită a Țării Românești și Moldovei, înconjurată de particula „Io”, inițialele domnului emitent, calitatea de „voievod” și uneori data la care a fost confecționată respectiva matrice sigilară. Sub conținutul textelor sunt scrise monogramele domnești cu soluție de aur sau cu chinovar, precedate sau nu de invocația simbolică („†” ~ „Cruce-ajută”). Cele mai multe înscrisuri domnești provin de la Epitropia Așezămintelor Brâncovenești.

dr. Grina-Mihaela RAFAILĂ, muzeograf,
Compartiment *Istorie Modernă și Contemporană*,
Secția *Arheologie Sistematică și Istorie*

THE MAVROKORDATOS PRINCES

IN THE COLLECTIONS OF THE BUCHAREST MUNICIPALITY MUSEUM

After the execution of the Brâncoveanu men in Yali Kiosk Square in Istanbul and the brief pre-Phanariot reign of Ștefan Cantacuzino (1714–1716), who met the same tragic fate, the sultan decided to appoint directly to the princely throne in Bucharest rulers of Greek or Hellenized origin, as they were considered to offer greater assurance to the Ottoman Empire. Thus, until the mid-18th century, Moldavia and Wallachia were ruled by princes from the Mavrokordatos, Racoviță, and Ghica families, who alternated successively on the thrones east and south of the Carpathians.

The Mavrokordatos family, originally from the island of Chios, rose to power in the Porte through Alexander Mavrocordatos, also called *the Exaporite* (~ a secret advisor to the sultan). His career began in 1671, when he obtained the position of secretary to the Christian grand interpreter Panagiotis Nikoussios. His substantial training in medicine and philosophy earned him a teaching position at the Ecumenical Patriarchate of Constantinople. After the departure of his protector, Alexander was appointed Grand Dragoman in 1673. From this position, he distinguished himself as a negotiator for the Sublime Porte under the Treaty of Karlowitz in January 1699.

Nicholas Mavrokordatos (born May 3rd, 1680, Constantinople – deceased September 3rd, 1730, Bucharest), son of politician, diplomat, and scholar Alexander the Exaporite, was related through his mother, Sultana Hrisoscoleu, to the old ruling family of the Mușatins, as he was descended on his mother's side from the voivode Alexandru Iliăș. He was first married to Princess Cassandra Cantacuzino, with whom he fathered Tarsia, Scarlet, and Ruxandra. Later, with Pulheria Ciuki, he had Maria, the future prince Constantin, voivode John III of Moldavia (1743-1747), and Toma. He entered into a third marriage with Smaranda Stavropoleos, with whom he had Alexandru, Sultana, and Ștefan. Within the Ottoman Empire, he served as Grand Dragoman of the Porte (1699-1709).

He was considered by the Sublime Porte to be a trustworthy man, who reported on political and diplomatic developments in the countries of southeastern and central Europe, and *was even sought to advise* on various issues. After the removal of the last Cantacuzino voivode, the Ottoman Empire appointed Nicholas Mavrokordatos to the throne of Bucharest on December 25th, 1715/January 5th, 1716/November 3rd/14th 1716), who was moved from Jassy, after a brief reign beginning September 26th/October 7th 1711, established after the fleeing of his predecessor, Demetrius Cantemir (1710-1711), to Russia. He ruled twice in Moldavia (1709-1710 and 1711-1715) and twice in Wallachia (1716, 1719-1730).

His name was associated with the Văcărești Monastery (1716-1723), considered a pinnacle of the great Brâncovian style, established as a subsidiary of the Patriarchate

of Jerusalem in 1721, and endowed with a printing press, a Greek school, and, most importantly, a valuable library, which brought the Mavrokordatos family fame throughout Europe. It was sanctified September 24th of 1724. From 1723 onwards, voivode Nicholas was also responsible for the construction of the chapel incorporated into the metropolitan's residence. His donations, made together with his wife, Smaranda, also benefited the settlement founded by the nun Hagi Dina (today The Nuns' Skete).

Struck down by the plague, Nicholas Mavrokordatos ended his earthly existence on September 3rd/14th, 1730, being buried in his splendid monastery in Văcărești. An eminent writer, he authored the works *Advice* (manuscript), *On Debts* (printed in London), *A Word Against Nicotine* (Jassy, 1786), and *Preface to Patriarchal Acts* (manuscript).

Ioan Mavrokordatos (born August 23rd, 1684, Constantinople – deceased November 23rd, 1719, Bucharest) was married to Zamfira Gulianò, and they were blessed by divine providence with a single son, Alexander. He ruled only in Wallachia between 1716 and 1719.

Constantine Mavrokordatos (born February 27th, 1711, Constantinople – deceased November 21st, 1769, Jassy) was married to Smaranda Cantacuzino in 1728, but they had no children. Only four years later, he remarried Ecaterina Rosetti, with whom he had several children – Alexandru, known as *Delibei*, voivode of Moldavia (1782-1785), Maria, Ioan, Ecaterina, Smaranda, and Dimitrie. His connections, along with the substantial sums he spent at the Porte, secured Constantine Mavrokordatos the throne of Wallachia six times (1730, 1731-1733, 1735-1741, 1744-1748, 1756-1758, and 1761-1763) and four times the throne of Jassy (1733-1735, 1741-1743, 1748-1749, and 1769), being considered by the great historian Nicolae Iorga as a *national candidate*.

He was notable for a series of reforms, such as the abolition of taxes on cattle ownership and on field cultivating in order to unburden taxpayers and revitalize the economy; the renewal of the single payment system in four quarters of 2. 50 lei, the exemption of monasteries and clergy from taxes; the appointment of boyars as administrators in all counties, who were delegated as judges; the payment of salaries to administrators and civil servants; the dissolution of prisons in the vicinity of parochial settlements in counties; the generalization of the fixed sum payment; restriction of various categories of tax privileges for servants of boyars. In Wallachia, boyars were split into two categories – first-rank boyars (*veliți*) and their descendants benefitted from complete tax exemption, while second-rank boyars (*mazils* or *mazili*) owed some personal taxes, but were exempt from other payments, such as owing tariffs on vineyards and winemaking, pig farming, beekeeping etc.

Social reform consisted in eliminating the feudal authority exercised by boyars and abbots over serfs, who were obliged to obey their masters' commands at any time, and at

the same time in standardizing the system of obligations by preventing migration from one estate to another. Another category of peasants was that of people with lenience, who were free from a legal standpoint but had an agreement in terms of corvée labor, products, and money owed to the lord of the estate on which they settled. The lord wanted them to have a system of obligations set by the lordship.

The basis of the administrative and judicial organization was readjusted by eliminating all private jurisdiction and by sending representatives of the realm to the local level, namely the county administrators. Chosen from among the second-rank boyars, two mazils for each county were vested with broad administrative and judicial powers and were responsible for overseeing the strict application of the prince's decisions and also for informing him of events within their institutional and territorial jurisdiction. The Diwan became merely a court of appeal. Three new courts were created, which judged according to the Justinian Laws. Procedures were modernized by requiring decisions to be drafted in duplicate and recorded in registers with sealed pages to prevent any attempts at substitution.

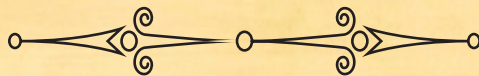
In 1747, he founded the stone church of the Old St. Spiridon Monastery in the capital of Muntenia, located on the right bank of the Dâmbovița River, which he dedicated to the Patriarchate of Antioch.

Constantine Mavrokordatos proved to be an enlightened spirit during a pre-Enlightenment era, a promoter of reforms and a supporter of culture. Unfortunately, the short reigns, excessive taxation, and corruption indulged in by some of his successors to the throne led to the failure of Constantine Mavrokordatos' reforms. Despite these issues, it can be considered a major effort to modernize the Romanian states south and east of the Carpathians during the 18th century.

The collection of documents held by the Bucharest Municipality Museum, through the Document Collection, includes a significant number of writings, drafted on paper or parchment, issued during the reigns of the three representatives of the illustrious Mavrokordatos family in Wallachia – voivode Nicholas, voivode Ioan, and voivode Constantine. The great boyars Manolache Lambrino, Iordache Crețulescu, Constantin Băleanu, and Dumitrașco Caragea, as well as the Holy Metropolis of Ungrovlahia and the Cotroceni Monastery, received various donations or had their rights of ownership over properties in Bucharest or other parts of the country reconfirmed. Most of the royal documents were issued in the city of Bucharest and are authenticated with the autograph signature of the rulers, either freehand or enclosed within a beautifully adorned frame, and bearing the middle royal seal in red wax, over which a finely decorated paper stamp has been affixed, or printed in vermilion, as well as the octagonal ring seal, also in vermilion. The seal fields feature the cross-bearing eagle or the united coat of arms of Wallachia and Moldavia, surrounded by the fragment “Io”, the initials of the issuing prince, the title of “voivode” and sometimes the date when the respective seal matrix was manufactured. Below the text are the ruler's monograms in gold or vermilion, preceded – or not – by the symbolic invocation (“†” ~ “Cross-willing” or “*Cruce-ajută*”). Most of the royal documents originate from the Administration of the Brâncoveanu Settlements.

dr. Grina-Mihaela RAFAILĂ, museographer,
Modern and Contemporary History Compartment,
Department of *Systematic Archeology and History*

କେମାଣକି

1717 (7225) mai 16, București. Ioan Mavrocordat, domnul Țării Românești, dă carte de scutire pentru toate dările ce vor ieși de la Vistierie lui Manolache (Lambrino), ginerele lui Constantin Vodă Brâncoveanu, care împreună cu soția sa, Domnița Bălașa, au fost închiși și apoi trimiși în exil, în anul 1714.

Orig. rom., pergament, manuscris, nr. 25.060

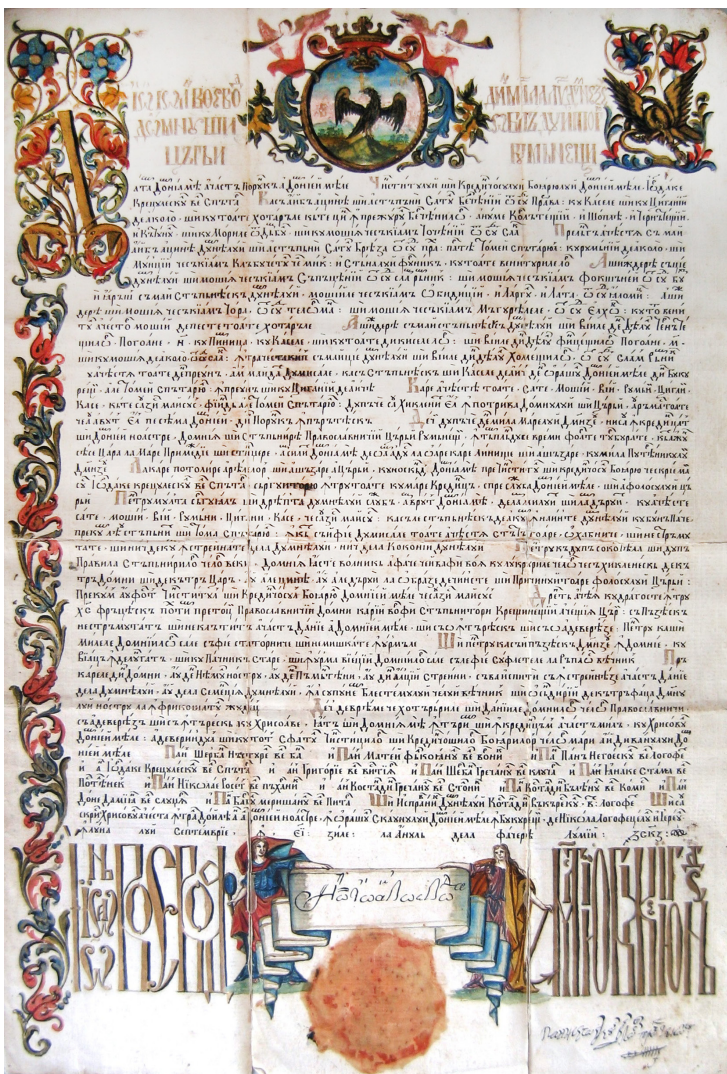
1717 (7225) May 16th, Bucharest. Ioan Mavrocordat, ruler of Wallachia, grants exemption from all taxes to be paid to the treasury of Manolache (Lambrino), son-in-law of Constantin Vodă Brâncoveanu, who, together with his wife, Domnița Bălașa, were imprisoned and then sent into exile in 1714.

Romanian original, parchment, manuscript, no. 25.060.

În *Colecția de Documente* a Muzeului Municipiului București, primul document de la domnul fanariot Ioan Mavrocordat îl avem din 16 mai 1717 (7225), când conducătorul Munteniei văzându-l pe aga Manolache că „iaste prădat și mai scăpătat”, adică se afla într-o situație materială dificilă din cauză că averea i-a fost confiscată, așa după cum obișnuiau să procedeze otomanii cu familiile ai căror membri erau acuzați de trădare, „pentru a nu rămâne mâhnit de toate prin care a fost nevoit să treacă”, acesta s-a milostivit ca Manolache să fie „slobod de tot felul de dăjdi atâta dă cele obicinuite ale țării cât și de altele ce după vreme s-ar întâmpla a ieși de la Vistierie [...] să fie în pace și iertat”, respectiv de bir, de cal domnesc, de banii haraciului, de adaosul haraciului, de plocoanele bairamului, de marea seamă împreună cu semile a doua și a treia, de podvoade, de conacele solilor de cai, de olacul cailor domnești și împărătești, de iernaticul lor, de care, de oaste, de birurile oștilor și ale lefegiilor, de plocoanele hanului, al sultanului și al steagului, de zaharele, de sursat, de fân domnesc, de miere și ceară, ca și de unt. Bucatele sale urmau și ele a fi iertate de dijmărit și de vinărici, iar dacă erau destinate vânzării, acestea erau scutite de vamă și de alte obiceiuri ale târgului, însă nu era exceptat de oierit, pe care trebuia să îl dea la al treilea an conform obiceiului, așa după cum erau obligați marii boieri și mazilii.

Totodată, domnul i-a dăruit și o pivniță mare, unde avea dreptul de a vinde vin „ori aici, în orașul scaunului domniei mele, în București, au oriunde ar vrea dumnealui”, stabiliment care, de asemenea, era protejat de cămănit, fumărit, vinuri domnești și de „alte obiceiuri”. De asemenea, aga Manolache primea și dreptul de a ține „pă lângă casa dumisale aici, în București, sau unde ar fi șezătoriu” șase slugi, adică „oameni fără de slujbă și fără de gâlceavă”, care să fie „iertate de cătră domnia mea și să aibă pace de tot felul dă dăjdi și de orânduialele țării și ale orașului”, să nu fie „supărați de nimicu [...] ca să-i poată sluji cu dreptate și a-i fi de treaba casii dumnealui”. Domnul emitent îndemna și pe urmașii săi în tronul muntean să întărească și să adevereze „după obiceiul cel bun al domnilor” aceste mile domnești. Însă, cine nu-i respecta dispozițiile era supus „blestemului și osândeii cei veșnice”, fiind „părtașu cu Iuda”.

Pentru „mai întemeiată adevărînță” domnul i-a întărit și i-a încredințat acest hrisov cu „toți cinstiții și veliții boieri” ai Divanului – Pană Negoescu mare ban al Craiovei, Constantin Greceanu mare vornic, Iordache Crețulescu mare logofăt, Șerban Greceanu mare spătar, Matei Fălcoianu mare vistier, Șerban Herăscu (Năsturel) mare clucer, Dumitrache Vlasto mare postelnic, Nicolae Ruset mare paharnic, Șerban Greceanu mare stolnic, Constantin Băleanu mare comis, Asan (Hasan) mare sluger și Barbu Merișanu mare pitar. Ispravnic al actului a fost desemnat Constantin Văcărescu al doilea logofăt, care și citește hrisovul împreună cu Iordache Crețulescu mare logofăt. Redactat pe pergament, actul domnesc a fost scris de Lefter, fiul lui Isar logofăt de Divan, în primul an al domniei lui Ioan Mavrocordat, în orașul București.

1718 (7227) **septembrie 15, București**. Ioan Mavrocordat, domnul Țării Românești, dăruiește lui Iordache Crețulescu mare spătar mai multe bunuri care i-au fost confiscate lui Toma Cantacuzino spătar, întrucât a dat dovadă de lipsă de loialitate față de domn și țară.
Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 69.900.

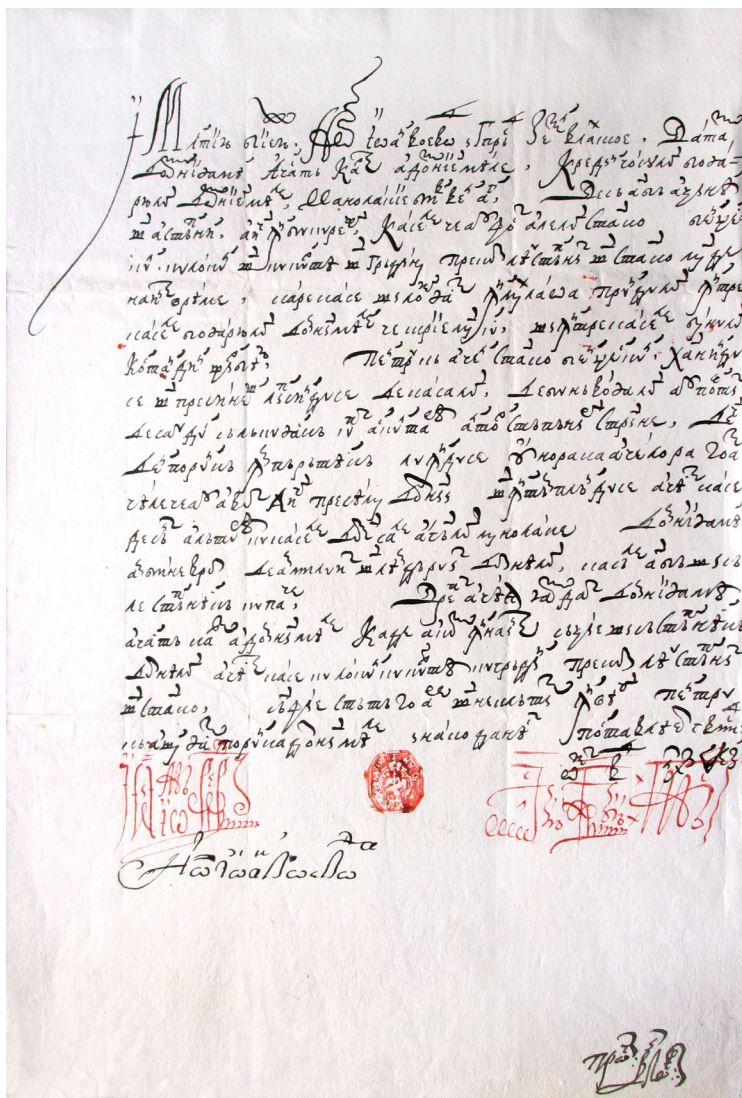
1718 (7227) **September 15th, Bucharest**. Ioan Mavrokordatos, ruler of Wallachia, grants Iordache Crețulescu several goods that had been confiscated from Toma Cantacuzino, as he had betrayed the trust of his ruler and country.
Romanian original, paper, manuscript, no. 69.900.

La 15 septembrie 1718 (7227), Ioan vodă Mavrocordat i-a dăruit lui Iordache Crețulescu mare spătar stăpânirea satului Berceni (jud. Prahova) împreună cu hotarele Corlătești, Șoplea, Cernătești și Cătunul; morile de la Dâmbul cu casele și țigani; moșia Cioceni (jud. istoric Saac); satul Breaza (jud. Prahova) cu rumâni, munții Clăbucetul cel Mic și Stâna lui Furnică împreună cu veniturile lor; moșiile Săpățeni (jud. istoric Râmnicu Sărat), Focșanei (jud. Buzău), Obidiți, Largul și Lata (jud. Ialomița), Ciora (jud. Teleorman), Măgurele (jud. Ilfov) împreună cu hotarele lor; 8 pogoane de vie din Dealul Cernăteștilor cu pivniță, case și toate dichisele lor (accesorii); 40 pogoane de vie din Dealul Fintăștilor (jud. istoric Saac); viile din Dealul Homeștilor (jud. istoric Râmnicu Sărat), precum și casele din orașul București împreună cu țigani „de aicea”. Toate aceste proprietăți i-au aparținut Toma Cantacuzino spătar, care „după ce s-au hiclesit [...] împotriva domnului și țării au rămas toate ce au avutu el pre seama domniei din poruncă împărătească”.

Domnul i-a acordat toate aceste bunuri lui Iordache Crețulescu mare spătar, pentru că s-a dovedit „sârguitoriu întru toate cu mare credință spre slujba domniei și a folosului țării pentru multa sârguială și dreapta dumnealui slujbă”, totul făcându-se „după socoteala și după pravila stăpânilor celor vechi”, întrucât „domnia iaste volnică a face ce-i va fi voia cu lucrurile celor ce se hiclesesc de către domni și de către țară au a le ținea au a le dăruia la obraze de cinste și pricinuitoare folosului țării”.

Totodată, domnitorul îndeamnă „pre toți pravoslavnicii domni, carii vor fi stăpânitori creștineștii țării să păzească nestrămutată și neclintită această danie ... și să o întărească și să o adevereze”, pentru a fi păziți de Dumnezeu „în domnie cu viață îndelungată și cu pacinică stare și în urma vieții domniilor să le fie sufletele la repaus vecinic”. Însă, cine „să va ispiti să înstrăineze această danie de la dumnealui au de la semenția dumnealui” era supus „blestemului celui vecinic și osândirii de către Fața Domnului Nostru la înfricoșatul județu”.

Hrisovul este adevărit și de către „sfatul cinstiților și credincioșilor boiarilor celor mari ai divanului” – Șerban Năsturel mare ban, Matei Fălcoianu mare vornic, Pană Negoescu mare logofăt, Iordache Crețulescu mare spătar, Grigorie (Halepensi) mare vistier, Șerban Greceanu mare clucer, Ianache Stama mare postelnic, Nicolae Ruset mare paharnic, Constantin Greceanu mare stolnic, Constantin Băleanu mare comis, Donie Damian mare slujer și Barbu Merișanu mare pitar. Ispravnic al actului a fost desemnat Constantin Văcărescu al doilea logofăt. Actul, redactat pe hârtie difolio, este scris de către Nicola logofețel, în cel de-al doilea an de domnie al lui Ioan Mavrocordat, în „orașul scaunului domniei, în București” și citit de către Pană Negoescu mare logofăt.

1718 (7227) octombrie 2. Ioan Mavrocordat, domnul Țării Românești, dăruiește lui Manolache Lambrino fost mare agă casele lui Staico Bengescu, aflate în Mahalaua Prundului, din București, întrucât se hăinise.
Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 25.081.

1718 (7227) October 2nd. Ioan Mavrocordat, ruler of Wallachia, gifts Manolache Lambrino, former grand officer, the houses belonging to Staico Bengescu, located in Mahalaua Prundului, Bucharest, as he had been transient.
Romanian original, paper, manuscript, no. 25.081.

Bogata Colecție de Documente a Muzeul Municipiului București deține câteva acte de dănie acordate Bisericii și Mănăstirii Domnița Bălașa de-a lungul timpului de către cei care s-au aflat în tronul Țării Românești.

Domnitorul fanariot Ioan Mavrocordat este cel dintâi care deschide seria daniilor acordate încercatei familii a Brâncovenilor după martirizarea celor de neam bărbătesc petrecută în tragica zi de 15 august 1714, în Piața Yalı Köşkü, din fostul oraș al lui Constantin cel Mare.

Astfel, la 2 octombrie 1718 (7227), fiul omului politic, diplomatului și cărturarului Alexandru Exaporitul (secretarul de taină al sultanului), Ioan vodă Mavrocordat, a emis un act prin care a dăruit „boiarului domniei mele” Manolachie (zis Lambrino) fost mare agă casele împreună cu locul, curtea și grădina lui Staico Bengescu, din mahalaua bucureșteană a Prundului, după ce acesta „haindu-se și pre sie-și lipsindu-se de casa lui, de bunăvoia lui au poftit de s-au dus să lăcuiască supt ascultarea altor stăpâniri străine”. Bunurile erau situate lângă proprietatea primită moștenire, prin foaia de zestre, întocmită la 30 octombrie 1708 (7217), din partea lui Constantin Brâncoveanu și a Doamnei Maria, la doar câteva zile de la căsătoria Bălașei, cea de-a șasea fiică, cu feciorul boierului țarigrădean, Andronic Rangabé, celebrată la 26 octombrie 1708.

Invocația simbolică („†” ~ „Cruce-ajută”) este scrisă simplu cu cerneală neagră. Înscrișul este redactat pe hârtie difolio cu filigran, fără însă a se cunoaște numele celui care l-a consemnat în cancelaria domnească. Monograma domnească este scrisă cu chinovar. Actul este autentificat atât cu semnătura autografă a domnului emitent, aflată sub prima parte a monogramei domnești, cât și prin sigiliul inelar domnesc, de formă octogonală, imprimat în chinovar.

1719 (7228) decembrie 10, București. Nicolae Alexandru Mavrocordat, domnul Țării Românești, dăruiește lui Manolache Lambrino mare clucer stăpânirea satelor Filipeștii din Pădure și Găujani, care i-au aparținut mai întâi lui Toma Cantacuzino spătar și apoi lui Matei Fălcoianu mare vornic, ambii fugiți.
Orig. rom., perg., manuscris, nr. **25.068**.

1719 (7228) December 10th, Bucharest. Nicholas Alexander Mavrokordatos, ruler of Wallachia, grants Manolache Lambrino (in charge of the court household and servants), ownership of the villages *Filipeștii din Pădure* and *Găujani*, which had belonged to Toma Cantacuzino before, and then to Matei Fălcoianu, who had both fled.
Romanian original, parchment, manuscript, no. **25.068**

La 10 decembrie 1719 (7228), Nicolae Alexandru Mavrocordat, în timpul cele de-a doua domnii a Țării Românești (1719 martie-1730 septembrie 3/14), a acordat o danie către „cinstitul și credinciosul boierul domniei mele, jupan Manolache mare clucer, [...] ce slujaște țării și domniei mele cu credință, am socotit [...] de l-am miluit și l-am dăruit cu satul Filipeștii de Pădure, ot sud Prahova”. De fapt, acest sat cu viile din dealul de la Bălțați, Orcan, Citul, Băzar și Bendea, împreună cu patru roate de moară din apa Prahovei, cu rumâni și țigani, ca și moșiile de la Moreni, Mărul și Găujani (jud. istoric Vlașca) cu balta Suharna i-au aparținut, mai întâi, lui Toma Cantacuzino spătar, care „lăsându-și patria sa s-au înstrăinat într-altă țară arătându-se hain și împotrivic prea puternicii Împărății”. Aceste bunuri „s-au luat toate pe seama domniei” și au fost dăruite de către răposatul și antecesorul său frate, Ioan vodă Mavrocordat, lui Matei Fălcoianu mare vornic, care, la rândul său, „le-au călcat și nesocotindu-le întru nimic au fugit peste Olt, făcându-se hain ca un om nemulțumitor”.

În aceste condiții, Nicolae Vodă văzând „că este împotrivic și nesupus dreptăților țării și neașezat sub o stăpânire ca de la un om nemulțumitor ce i se ia darul [...] am luat de la dânsul acestea toate iar pă seama domniei” și le-a dăruit „cinstitului și credinciosului boier” Manolache Lambrino, fiul țarigrădeanului Andronic Rengabé, căsătorit cu cea de-a șasea fiică a răposatului Constantin Brâncoveanu, Domnița Bălașa, care, la anul 1719 îndeplinea dregătoria de mare clucer, adică se ocupa de aprovizionarea Curții domnești. Domnul îndeamnă și pe succesorii săi în tronul țării să întărească, să adevereze și să păzească nestrămutat actul său, iar „care din domni au din boieri au din niscari obraze bisericesti vor cuteza să se arate împotrivnici hotărârii noastre vrând să o strămute îl supunem anatimii cei veșnice și sub blestemul lui Dumnezeu, care se proslăvește în Troiță”.

Hrisovul este întărit și cu „tot șfatul cinstiților și credincioșii boierii cei mari ai Divanului domniei” – Radu (Popescu) mare vornic, Iordache Crețulescu mare logofăt, Dumitrașco (Ramadan) mare spătar, Grigorie (Halepensi) mare vistier, Ianache Stama mare postelnic, Nicolae Ruset mare paharnic, Matei Crețulescu mare stolnic, Constantin Băleanul mare comis, Panait (Mamona) mare slujer și Barbu Merișescu mare pitar. Ispravnic al actului a fost Constantin Văcărescu al doilea logofăt, care și citește („procit”), alături de Iordache Crețulescu mare logofăt, ceea ce s-a consemnat. Actul este redactat, pe pergament, în „anul dintâi la a doua domnie [...] în orașul scaunului domniei [...], în București” de către Mihai logofețel.

1720 (7228) martie 9, București. Nicolae Alexandru Mavrocordat, domnul Țării Românești, îi dăruiește lui Manolache Lambrino, mare clucer, iertare de plata dărilor. Orig. rom., perg., manuscris, nr. 25.059.

1720 (7228) March 9th, Bucharest. Nicholas Alexander Mavrokordatos, ruler of Wallachia, grants Manolache Lambrino, grand nobleman, exemption from taxes. Romanian original, parchment, manuscript, no. 25.059.

La 9 martie 1720 (7228), Nicolae vodă Mavrocordat i-a întărit, „cu bună voire și cu bucurie [...] toate facerile de bine” ale fratelui său răposat, Ioan Mavrocordat, urmând „hotărârîi și tocmelii de bine a domnilor ce au oblăduit înainte”, lui Manolache (Lambrino) mare clucer, soțul Domniței Bălașa și ginerele răposatului Constantin Brâncoveanu, revenit din exil, iertare de dădiile „obicinuite ale țării, cât și de altele ce după vremi s-ar întâmpla a eși de la vistieria domniei mele la veliții boiari i la mazili i la alte bresle”. Practic, acesta era scutit de birul de car domnesc, de banii haraciului, de adaosul haraciului, de plocoanele bairamului, de podvoade, de caii de olac, domnești și împărătești, de carele pentru oaste, de birul oștirii și al lefegiilor, de zaharele, de sursat, de fân domnesc, de miere, ceară, unt ș.a. De asemenea, îi erau iertate „bucatele câte va avea drepte și adevărate” de dijmărit și de vinărici, iar cele care erau destinate vânzării erau scutite de vamă și de alte obiceiuri ale târgului. În schimb, darea oieritului trebuia plătită la „al treilea an după obicei”. Totodată, avea dreptul de a deține o pivniță mare (~cârciumă), fie în București, fie în alt oraș al țării, unde își putea vinde vinul obținut din podgoriile sale, stabilimentul comercial fiind scutit de toate „dădiile și orânduialele de peste an”, respectiv de cămănarit, fumărit, vinuri domnești și de alte obiceiuri. Și nu în ultimul rând, Manolache primește dreptul de a „ținea pă lângă casa dumisale, aici, în București, sau unde ar fi șezători oameni slugi șase, însă oameni fără de slujbă și fără de galceavă”, care erau iertați și scutiți de orice dare, pentru a putea „sluji cu dreptate și a fi de treaba casii dumnealui”. Domnul emitent își îndemna urmașii în tron să reînnoiască această danie, în caz contrar urmau a fi supuși „blestemului și osândeii cei vecinice”, arătându-se a fi „părtaș cu Iuda”.

Actul este întărit și de către toți „cinstiții și veliții boiari ai Divanului” – Radu Popescu mare vornic, Iordache Crețulescu mare logofăt, Dumitrache (Ramadan) mare spătar, Grigorie (Halepensi) mare vistier, Ianache Stama mare postelnic, Neculae Ruset mare paharnic, Matei Crețulescu mare stolnic, Constantin Băleanu mare comis, Matei Mogoșescu mare serdar, Bărcă (Cojăscul) mare medelnicer, Panaiotache (Panait Mamona) mare slujer și Barbu Merișanul mare pitar. Ispravnic al actului a fost Constantin Văcărescu al doilea logofăt, care și citește actul alături de Iordache Crețulescu mare logofăt.

Actul este redactat pe pergament în primul an al celei de-a doua domnii a lui Nicolae Mavrocordat, de către Mihai logofețel, în „orașul scaunului domniei mele, în București”. Hrisovul este autentificat cu sigiliul mijlociu domnesc, imprimat în ceară roșie și timbrat.

1723 (7231) februarie 17, București. Nicolae Alexandru Mavrocordat, domnul Țării Românești, întărește lui Constantin Băleanu, fost mare comis, fiul lui Grigore Băleanu mare logofăt, stăpânirea satului Băleni împreună cu viile de la Târgoviște, care i-au aparținut tatălui său, fugit la nemți. Orig. rom., perg., manuscris, nr. 27.193.

1723 (7231) February 17th, Bucharest. Nicholas Alexander Mavrokordatos, ruler of Wallachia, confirms to Constantin Băleanu, former high commissioner, son of Grigore Băleanu, high logothete, ownership of the village of Băleni together with the vineyards in Târgoviște, which belonged to his father who fled to German lands. Romanian original, parchment, manuscript, no. 27.193.

La 17 februarie 1723 (7231), Nicolae vodă Mavrocordat i-a întărit lui Constantin Băleanu fost mare comis, fiul lui Grigorie Băleanu fost mare logofăt, stăpânirea satului Băleni (jud. Dâmbovița) împreună cu casele, namestiile (~ gospodărie), heleşteele și toate hotarele de moșie, precum și viile de la Târgoviște.

Toate aceste bunuri i-au aparținut tatălui său, Grigorie Băleanu mare logofăt, care, în prima domnie munteană a lui Nicolae Mavrocordat (1715-1716), „n-au ținut credința ce i să cădea către noi și către împărăție, ci s-au arătat hain și împotriva atât nouă și împărăției otomânești, și lipsindu-se de toate ale lui ce au avut aici, în țară, s-au dus la nemți”. În aceste condiții, domnitorul fanariot „den poruncă împărătească” i-a confiscat tot ceea „ce au avut aici, în țară”, luându-le „pe seama domnească”. Însă, Vodă Mavrocordat constatând că fiul marelui boier fugar era „depărtat de acele hicleșuguri și fapte rele ale tătâni-său” și chiar se arăta domniei „cu supunere și cu slujbă”, l-a miluit cu bunurile tatălui său, pentru a le stăpâni „cu bună pace, precum le-au stăpânit moșii, stremoșii lui”.

Hrisovul, dat pentru „întărirea și vecinica stare celor cuprinși într-însul”, este adevărat și de către „toți cinstiții și credincioșii boieri ai domniei” – Radu Popescu mare vornic, Iordache Crețulescu mare logofăt, Dumitrașcu Ramadan mare spătar, Done Damian mare vistier, Nicolae Ruset mare clucer, Ianache Stama mare postelnic, Manolache (Lambrino) mare paharnic, Tudorache Iuliano mare stolnic, Ion Dediulescu mare comis și Panaiotache (Panait Mamona) mare slujer. Ispravnic al actului a fost Constantin Costin al doilea logofăt, care a și citit, alături de Iordache Crețulescu mare logofăt, ceea ce s-a consemnat pentru posteritate.

Redactat pe pergament, actul a fost scris în cel de-al patrulea an al celei de-a doua domnii, în „orașul scaunului domniei”, în București, de Mihai Cernătescu logofețel din Mehedinți. Hrisovul este autentificat cu semnătura autografă a domnului și cu sigiliu mijlociu domnesc, imprimat în ceară roșie și timbrat.

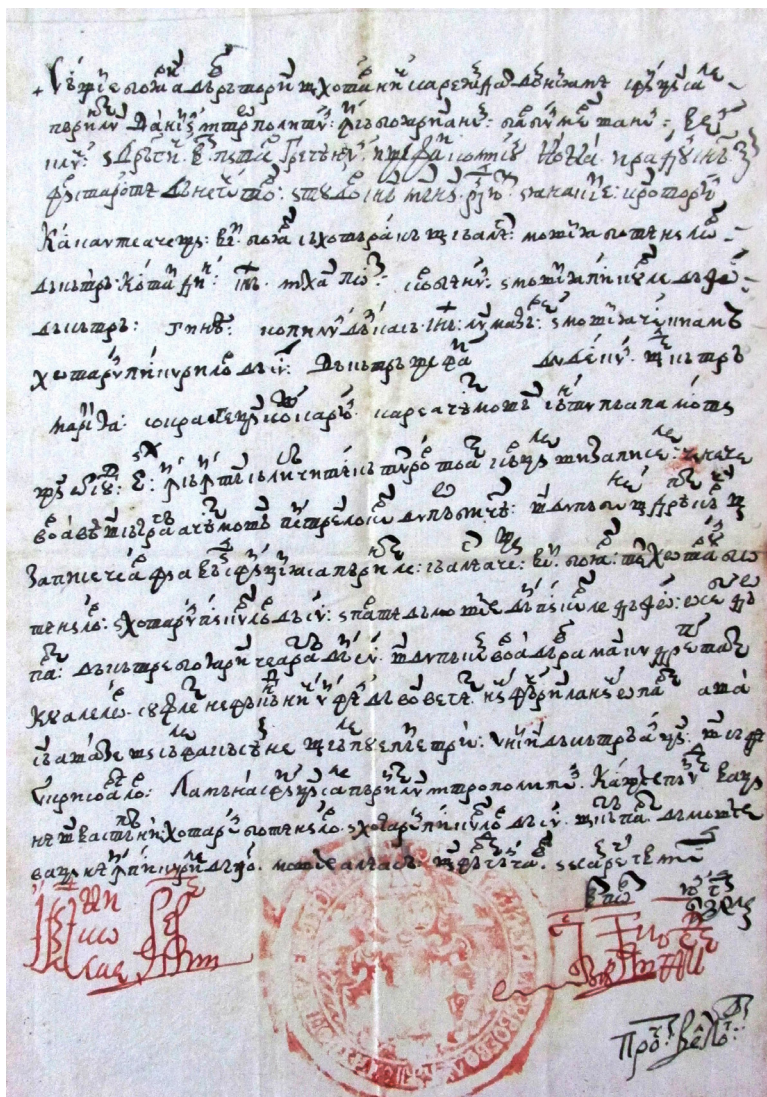

1725 (7234) **noiembrie 10**. Nicolae Alexandru Mavrocordat, domnul Țării Românești, întărește lui Averchie, egumenul Mănăstirii Cotroceni, stăpânirea moșiilor din Furduiești și Ciurnernic, de pe apa Dâmboviței. Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 25.464.

1725 (7234) **November 10th**. Nicholas Alexander Mavrokordatos, ruler of Wallachia, confirms to Averchie, abbot of the Cotroceni Monastery, ownership of the estates in Furduiești and Ciurnernic, on the Dâmbovița river. Romanian original, parchment, manuscript, no. 25.464.

La 10 noiembrie 1725 (7234), domnul fanariot Nicolae Alexandru Mavrocordat i-a întărit părintelui Averchie, egumenul Mănăstirii Cotroceni, și „*tuturor călugărilor de acolo*” stăpânirea moșiilor Furduiești și Ciurnernic „*după*” apa Dâmboviței (jud. Ilfov). Aceste părți de moșie au fost cumpărate de răposatul Șerban Cantacuzino, voievodul Țării Românești (1679-1688), de la Radu (Toma) Năsturel ban (și fost mare ban; 1675-1687) și de la frații Mihai logofăt și Mihnea, fiii lui Sava Șufar din Furduiești, așa după cum „*arată zapisile de cumpărătoare ale acelor moșii ce sânt la mâna igumenului ce s-au zis mai sus*”. Este vorba de actele de vânzare întocmite în aceeași zi, 17 aprilie 1684 (7192), în care se menționează că aceste două moșii au fost dăruite la „*mănăstirea mării sale, la Cotrăceni*” sau la „*sfânta și dumnezeiasca mănăstire a mării sale dă la Cotrăceni*”, pentru a fi „*vécinică pomenire și sfintii mănăstiri de-ntărire moșii ohabnice, stătătoare și neclătite în véci*”. Ctitoria cantacuzină avea dreptul de a stăpâni și de a „*luoa tot venitul [...] fără nici o bântuială despre nimeni*”, pentru care domnul i-a dat sfântului lăcaș „*această carte [...] ca să stăpânească aceste moșii [...] cu bună pace*”.

Actul a fost redactat pe hârtie difolio cu filigran, de un diac al cancelariei domnești, al cărui nume nu a rămas consemnat pentru posteritate. Invocația simbolică „†” („Cruce-ajută”) este scrisă simplu cu cerneală neagră. Sub text este scrisă, în limba slavonă, cu chinovar, monograma domnească „*Io Nicolae Alecsandru voievod, din mila lui Dumnezeu domn*”. Documentul a fost citit de al doilea logofăt. Actul este autentificat cu sigiliu inelar domnesc, de formă octogonală, imprimat în chinovar, și cu semnătura autografă a domnului emitent „*Io Nicolae voevoda*”.

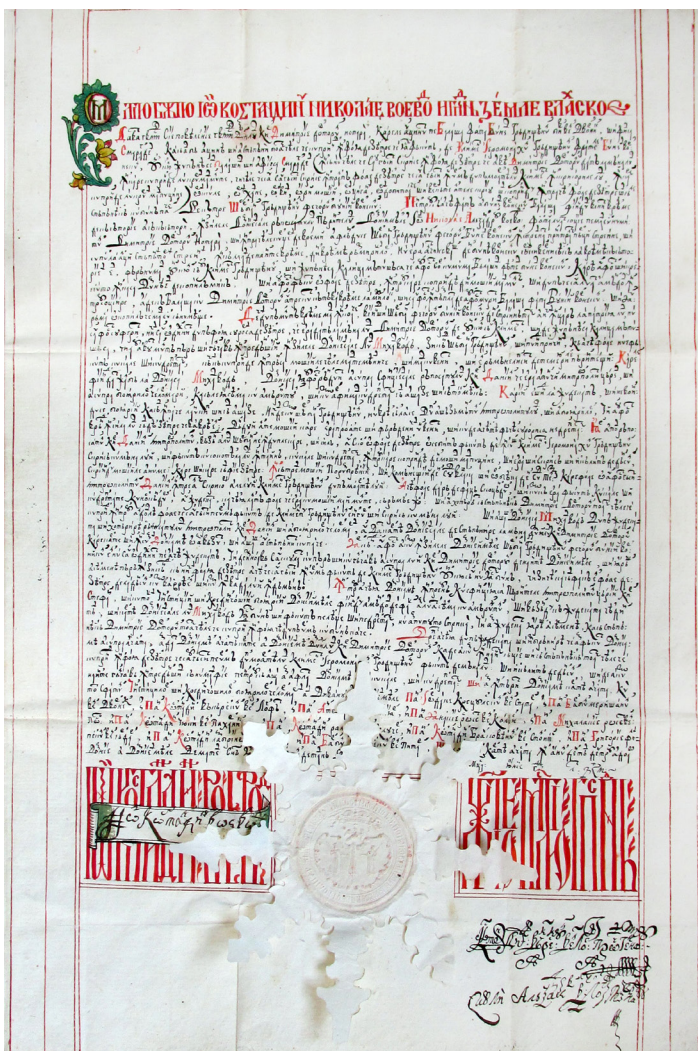
1728 (7236) iulie 3. Nicolae Mavrocordat, domnul Țării Românești, poruncește celor 12 boieri să aleagă moșiile Boteni, Piscurile de Sus și de Jos, aflate pe apa Mostiștei.
Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 13.132.

1728 (7236) July 3rd. Nicholas Alexander Mavrokordatos, ruler of Wallachia, orders the 12 boyars to choose the estates of Boteni, Piscurile de Sus și de Jos, on the Mostiștei river.
Romanian original, paper, manuscript, no. 13.132.

La 3 iulie 1728 (7236), Nicolae vodă Mavrocordat a desemnat 12 boieri, din care sunt menționate numele a doar șase dintre aceștia – Barbu Merișanu mare clucer, Drăghici Greceanu al doilea pitar, Ștefan Nona comis, Radu, fiul lui Zamfir staroste de neguțători; Tudor, fiul lui Măinea Radu iuzbașă; Ianache croitor – să „caute [...], să hotărască și să aleagă” mai multe moșii, aflate pe apa Mostiștei, respectiv Boteni, Piscurile de Jos și hotarul Piscurilor de Jos (jud. Ilfov), la solicitarea părintelui mitropolit al Ungrovlahiei, Daniil (1719-1731). Aceste moșii se învecinau cu stăpânirile deținute de Costandin, fiul lui Mihai Corbeanu postelnic; Ghinea copilul „dăn casă”, fiul lui Mazare; Ștefan Dudescu și de Maria, soacra lui Ghețea cojocar.

Așadar, pentru început trebuia să „li să citească tuturor toate cărțile și zapisele cine ce vor avea”, după care urma „să ‘să’ tragă aceste moșii pen trei locuri după obicei și după bune și drepte cărți și zapise ce ar fi având sfinția sa, părintele”, așa după cum vor „adăvăra mai cu dreptate cu ale lor suflete nefăcând nici un fêl dă voie vegheată nici fățării la nici o parte așa să-i așaze să să le facă sémne și să le puie pietri unii dă cătră alții”. „Scrisoarea” acestor boieri hotarnici și alegători urma a se da părintelui mitropolit pentru a-și și „pă unde va ținea și va stăpâni”, fără a mai exista gâlceavă.

Invocația simbolică „†” („Cruce-ajută”) este scrisă simplu, cu cerneală neagră. Monograma domnească „Io Nicolae voievod, din mila lui Dumnezeu domn”, este scrisă cu chinovar, în limba slavonă. Actul este validat doar cu sigiliu mijlociu domnesc, imprimat în chinovar. Textul, redactat pe hârtie difolio cu filigran, de către un diac al cancelariei domnești, a fost citit de marele logofăt, fără însă a se menționa și numele celui care deținea această dregătorie la momentul respectiv.

1732 (7240) iunie 3. Constantin Nicolae Mavrocordat, domnul Țării Românești, întărește lui Dimitrie Notara doftor stăpânirea bunurilor cuprinse în foaia de zestre a soției sale, Balașa, fata lui Bunea Grădișteanu fost mare vornic, care i-au fost lăsate de unchiul ei, Climent Grădișteanu ieromonah.
Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 26.934.

1732 (7240) June 3rd. Constantine Nicholas Mavrokordatos, ruler of Wallachia, grants doctor Dimitrie Notara ownership of the goods included in the dowry of his wife, Balașa, daughter of Bunea Grădișteanu, formerly in change of justice and internal affairs, that were left to her by her uncle, hieromonk Climent Grădișteanu.
Romanian original, paper, manuscript, no. 26.934.

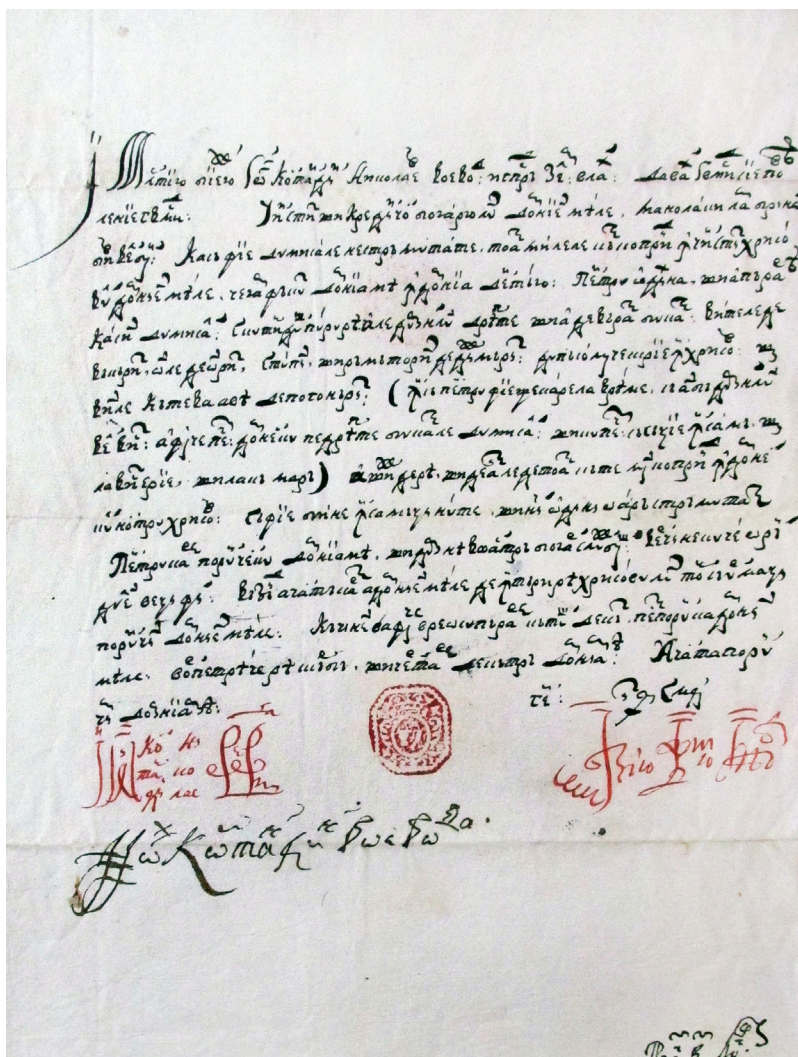
La 3 iunie 1732 (7240), Constantin vodă Mavrocordat i-a acordat carte de stăpânire lui chir Dimitrie Notara doftorul, soțul Bălașei, fiica lui Bunea Grădișteanu fost mare vornic, și fiicei lor, Smaragda, pentru toate bunurile menționate în foaia de zestre a soției sale, primite de la unchiul ei, ieromonahul Climent Grădișteanu. Căsătoria Bălașei cu doctorul Notara a avut loc în timpul celei de-a doua domnii a lui Nicolae Alexandru Mavrocordat, la 4 octombrie 1723, dar cum fratele ei, Șerban Grădișteanu, era „înstrăinat printr-alte părți streine și supus la alți stăpânitori streini [...] din vremea răzmeriților”, nefiind cineva din familie care să o „chiverniseacă la vremea căsătoriei”, această obligație a revenit unchiului Climent Grădișteanu și mătușei sale, jupâneasa Calița, sora mamei Bălașei, care au „crescut-o în casa dumneaei de copilă mică”. Însă, după doar câțiva ani de conviețuire Bălașa a decedat.

După un timp a revenit în țară fratele Bălașei, cumnatul doctorului Notara, care, nefiind mulțumit cu această foaie de zestre a surorii sale, a „avut multă pără și gâlceavă”, în zilele domniei lui Mihai Racoviță (1730 oct. 6-1731 oct. 31), susținând că a rămas „lipsit de temeiurile părintești”. Domnitorul i-a desemnat pe mitropolitul Daniil și pe marii boieri să „le ia seama cu amăruntul ci cumu ar fi mai cu dreptate să-i așaze și să-i tocmească”. Șerban Grădișteanu, arătând în continuare „neînduplecare și silă”, l-a determinat pe mitropolitul Daniil să-i prezinte o altă foaie de zestre a răposatului Climent „scrisă cu mâna lui și făcută cu socoteala lui în taină, cu cale și cu dreptate”, care cuprindea doar trei moșii de zestre care îi erau acordate, respectiv Porumbenii și Comăneștii (județul istoric Vlașca) și Orbeasca (jud. Teleorman). Această foaie de zestre a fost găsită, ulterior, între alte scrisori ale răposatului Climent Grădișteanu.

Nefiind „odîhnit pe acea judecată”, Șerban Grădișteanu a depus o nouă plângere înaintea domnitorului Constantin Mavrocordat prin care susținea că „nici foaia de zestre aceea ce s-au găsit în urmă făcută de Climent Grădișteanu, unchiu-său, nu iaste bună”. În urma judecății lui Constantin vodă împreună cu mitropolitul Țării Românești, Ștefan (1732 ian.-1738 sept. 23), și cu marii boieri ai Divanului s-a decis ca doctorul Dimitrie Notara să stăpânească „toate cele ce cuprind în foaia de zestre ce s-au găsit pe urmă după moartea lui Climent ieromohanul Grădișteanu făcută de mâna lui și iscălită de dânsul” și, totodată, „de acum nainte gâlceavă între dânsii să nu mai fie pentru că așa am aflat a fi cu cale și cu dreptate”.

Hrisovul este întărit cu „șfatul cinstiților și credincioșilor boiarilor celor mari ai Divanului” – Iordache Crețulescu mare spătar, Barbu Merișanu mare vornic, Constantin Văcărescu mare logofăt, Antonache (Vlasto) mare vistier, Ianache Roset mare comis, Mihalache Roset mare postelnic, Constantin Ciuchi mare paharnic, Constantin Ramadan mare clucer, Constantin Brâncoveanu mare stolnic, Grigorie Filipescu mare serdar, Constantin Lambrino mare slujer și Barbu Văcărescu mare pitar. Matei, fiul lui Iane Dâmboviceanu logofăt de taină, s-a ocupat de redactarea textului actului pe hârtie difolio cu filigran, în timp ce Constantin Văcărescu mare logofăt și Sculi Alexandru al doilea logofăt au „citiit” cele consemnate.

Litera inițială „M”, titulatura domnească „Io, Constantin Nicolae voievod și domn al Țării Românești”, literele de început ale frazelor și monograma domnească „Io Constantin Nicolae voievod, din mila lui Dumnezeu domn” sunt scrise cu chinovar. Actul este autentificat cu semnătura autografă a domnului și cu sigiliul mijlociu domnesc, imprimat în ceară roșie și timbrat.

1736 (7244) ianuarie f.z. Constantin Nicolae Mavrocordat, domnul Țării Românești, întărește toate milele făcute lui Manolache Lambrino fost mare ban, care erau cuprinse în hrisovul primei sale domnii – scutirea de văcărit, oierit, dijmărit și de pogonărit.
Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 25.099.

1736 (7244) January. Constantine Nicholas Mavrokordatos, ruler of Wallachia, confirms all the privileges granted to Manolache Lambrino, former high ruler, which were included in the charter of his first reign – exemption from taxes on animal farming, tithing, and land ownership.
Romanian original, paper, manuscript, no. 25.099.

În cursul lunii ianuarie a anului 1736 (7244) Constantin vodă Mavrocordat, aflat pentru a treia oară în scaunul voievodal de la București (1735-1741), i-a reconfirmat „cinstului și credinciosului boier al domniei”, lui Manolache Lambrino fost mare ban, căsătorit cu Domnița Bălașa, fiica voievodului martir întru Hristos Constantin Brâncoveanu, toate milele „nestrămutate [...] câte <se> coprink în cinstit hrisovul domniei mele ce i-am făcut domnia mea în domnia dentâiu pentru odihna și apărarea casii dumisale”. Astfel, marelui boier îi erau scutite „vitele de văcărit, oile de oierit, stupii și rămătorii de dijmărit [...] și viile câte va avea de pogonărit”, pentru care era obligat ca „pentru fiștecare la vreme” să-și facă „pecetluit domnescu pe drepte bucatele dumisale și cu pecetea să să ție în samă și la vistierie și la cămară”. În același timp, domnul poruncea boierilor slujbași „veric cine cu ce orândueli veți fi văzând această carte a domniei mele de întărirea hrisovului toți să urmați poruncii domniei mele”, în caz contrar „cine-i va face vreo supărare câtuși decât peste porunca domniei mele” urma a „petrece rea scârbă și cercetare de cătră domnia mea”.

Actul a fost redactat pe hârtie difolio cu filigran, de un diac al cancelariei domnești, al cărui nume nu a rămas consemnat pentru posteritate. Invocația simbolică „†” („Cruce-ajută”) este scrisă simplu cu cerneală neagră. Sub text este scrisă, în limba slavonă, cu chinovar, monograma domnească „Io Costandin Nicolae voievod, din mila lui Dumnezeu domn”. Actul a fost citit de al doilea logofăt, demnitate deținută de Constantin Crețulescu între anii 1733 și 1737. Documentul este autentificat cu sigiliul inelar domnesc, de formă octogonală, imprimat în chinovar, și cu semnătura autografa a domnului emitent „Io Costandin Nicolae voievoda”.

A. Ebner, *Constantin Mavrocordat*
Fotografie, reproducere, nr. 10.510.

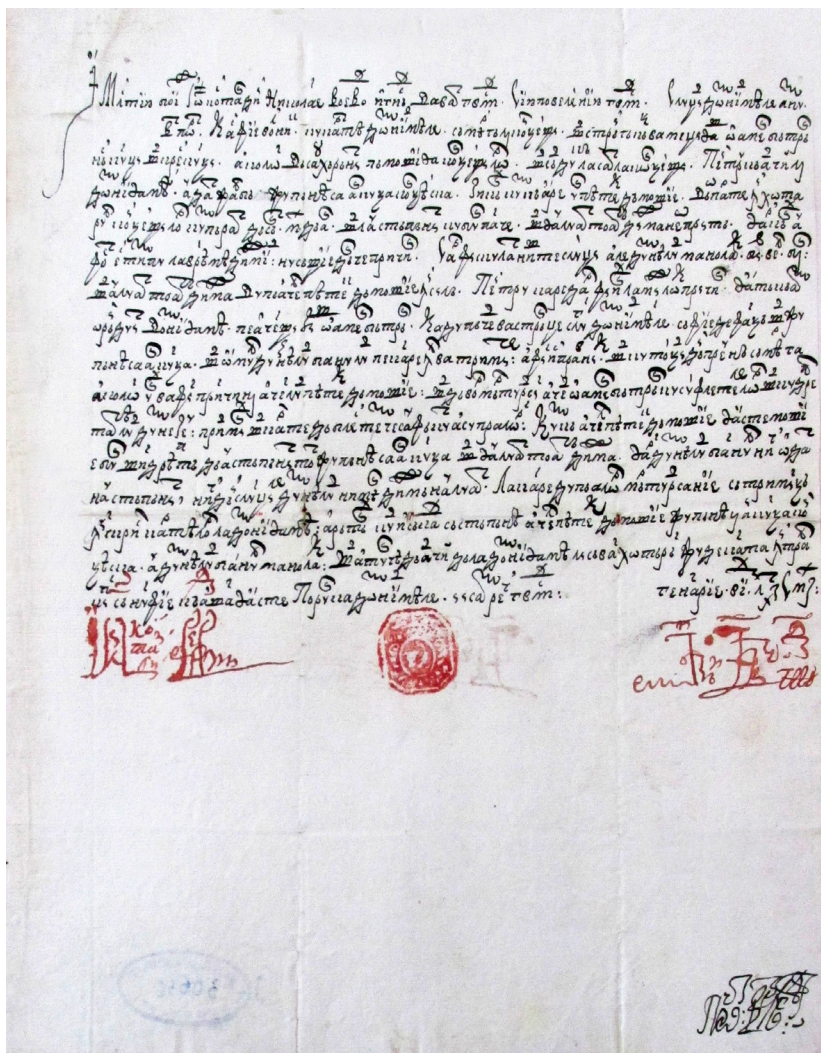
A. Ebner, *Constantine Mavrokordatos*
Photograph, reproduction, no. 10.510.

Constantin Mavrocordat (n. 2/13 febr. 1711, Istanbul – d. 4/15 dec. 1769, Iași) a fost fiul lui Nicolae Mavrocordat vv. și al Pulcheriei Ciuki. A domnit atât în Țara Românească (1730, 1731-1733, 1735-1741, 1744-1748, 1756-1758 și 1761-1763), cât și în Moldova (1733-1735, 1741-1743, 1748-1749 și 1769), adunând peste 20 de ani de domnie, ceea ce l-a determinat pe istoricul Nicolae Iorga să-l numească drept un „*candidat național*”. Era considerat un „*foarte erudit*”, ce cunoștea, pe lângă limba română, greaca, latina, turca, italiana și franceza. Spirit luminat, într-o epocă a preiluminismului, Constantin Mavrocordat a fost un promotor al unor reforme, prin care se urmărea modernizarea Țărilor Române.

Debutul reformei sale l-a reprezentat marele hrisov din **7 februarie 1741**, determinat de consecințele războiului ruso-austro-turc (1735-1739) și de alipirea Olteniei la Țara Românească prin Pacea de la Belgrad (18 sept. 1739). Astfel, au fost desființate o serie de dări – vâcărit, vâdrărit, pogonărit, cunița, darea preoților, impozitul pe sate (~ cislă), plocoanele mănăstirilor și a introdus o dare fixă pe cap de locuitor, percepută în patru sferturi (~ rate) anuale. Funcționarii statului au fost salariați pentru a curma practicile de înavățire pe seama locuitorilor. În fruntea județelor au fost numiți boieri ca ispravnici-judecători salariați, ce aveau obligația să împartă dreptatea. După vechimea neamului și a dregătoriei boierii au fost împărțiți în mari boieri (~ veliți) și urmașii lor (~ neamuri) și boierii mici (~ mazili). O mare adunare a țării, convocată de domn în 5/16 aug. 1746, a decis eliberarea rumânilor ca persoană, fără pământ, fiind asimilați oamenilor cu învoială, care erau obligați să efectueze 12 zile de clacă pe an, să plătească dijme și alte obligații. Însă, scurtele domnii, fiscalitatea excesivă și corupția, la care s-au dedat unii dintre succesorii în tron, au dus la eșecul reformelor sale. A introdus obligativitatea redactării hotărârilor în dublu exemplar, înscrierea lor în condiți, cu foi pecetluite, pentru a se înlătura vreo tentativă de înlocuire.

S-a dovedit și un sprijinitor al culturii prin înființarea unei școli pe lângă Patriarhia Alexandriei (1743), dar și oferirea de resurse materiale școlii grecești din Arbănași (1732). La București a ctitorit biserica de zid a Mănăstirii Sf. Spiridon Vechi (1747), pe care a închinat-o Patriarhiei de Antiohia. Însemnate danii a trimis mănăstirilor Kykkou din Cipru, Sf. Ecaterina de la Muntele Sinai, Marea Lavră, Philotheou și Vatopedi din Sf. Munte Athos, Doussikon din Thessalia și Mega Spileon din Peloponez.

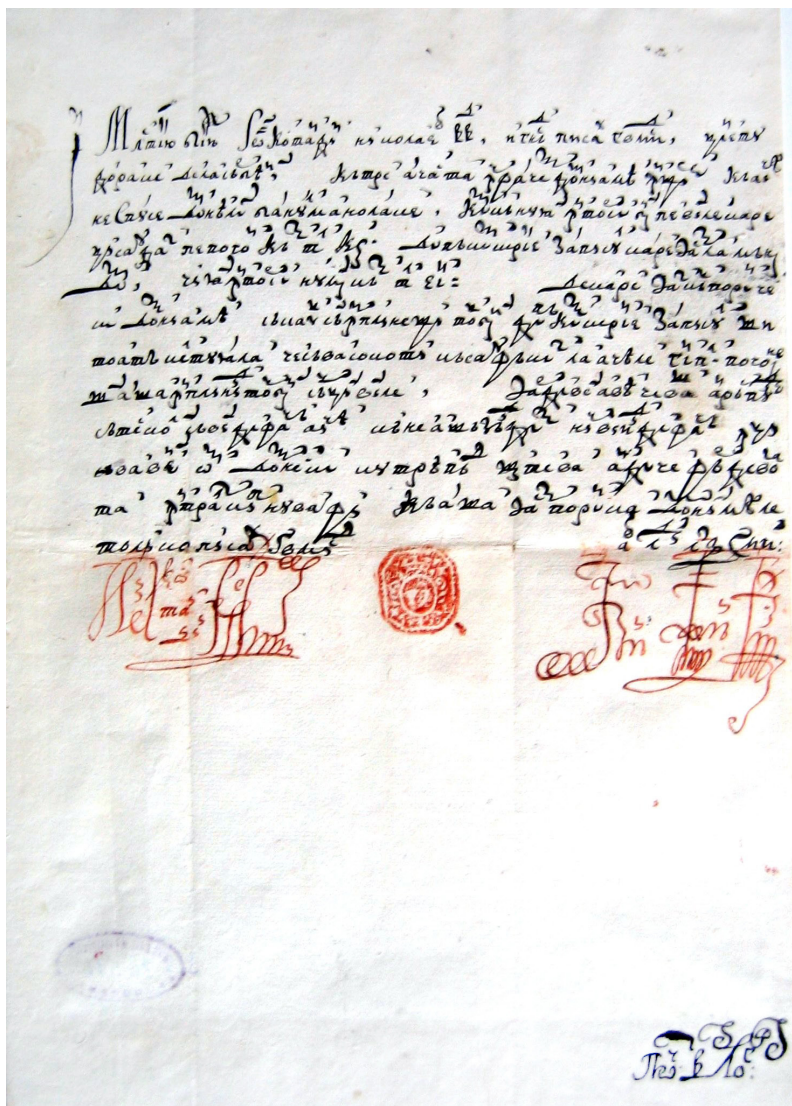
Cu toate acestea, viața i-a oferit atât surghiunul cu detenție în turnul Lemnos, pe ostrovul Mitilene, ca urmare a refuzului plății a 300 de pungi de bani către marele vizir Abdulah Pașa, cât și închisoarea de la Ediculă, în două rânduri, ca urmare a unor acuzații, dovedite false, de complicitate la intrigă și cu privire la luarea abuzivă a 10.000 de pungi de bani din țară și cu ajutorul marelui vistier Mihai Cantacuzino-Măgureanu. Sfârșitul vieții sale s-a produs pe fondul izbucnirii războiului ruso-turc (1768-1774), când se afla în tronul de la Iași. Cum trupele otomane au părăsit Hotinul, domnul s-a retras și a fost prins la Galați de un detașament din armata țaristă. Suferind și în urma unei altercații cu un ofițer rus, care l-a rănit la cap, domnul, deși dus la Iași, pe o vreme geroasă, în câteva zile a trecut în lumea celor drepte (4/15 decembrie 1769).

1739 (7247) **ianuarie 12.** Constantin Nicolae Mavrocordat, domnul Țării Românești, poruncește unei slugi domnești să meargă în satul Conțești pentru a judeca împreună cu bătrânii de acolo pentru dijma unui petic de moșie, care i-a aparținut fie Ancuței Conțeșcu fie lui Manolache fost mare ban.
Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 30.646.

1739 (7247) **January 12th.** Constantine Nicholas Mavrokordatos, lord of Wallachia, orders a royal servant to go to the village of Conțești to judge, together with the elders there, the tax for a piece of land that belonged either to Ancuța Conțeșcu or to Manolache.
Romanian original, paper, manuscript, no. 30.646.

La 12 ianuarie 1739 (7247), domnul fanariot Constantin Nicolae Mavrocordat a poruncit unui portar al doilea să meargă cu „cartea domniei” la Conțești (jud. Dâmbovița), pentru a strânge „câțiva megiași oameni bătrâni născuți și crescuți acolo, *dă s-au hrănit*”, în vederea mărturisirii adevărului privind un petic de moșie cumpărat în acest hotar de jupâneasa Ancuța Conțeasca, în urmă cu 40 de ani, pe care „*l-au stăpănit cu bună pace și i-au luat toată dijma neoprită*”. Însă, de ceva vreme „*nu să știe dăn ce pricini s-ar fi sculat*” niște slugi ale lui Manolache (Lambrino) fost mare ban au luat „*toată dijma după acel pétec dă moșie în silă*”. Așadar, acei oameni bătrâni împreună cu jupâneasa Ancuța și cu omul banului „*pe care îl va trimite a fi ispravnicu*” urmau să se strângă „*unde va fi pricina aceluî pétecu dă moșie*”. Oamenii bătrâni, primind și „*carte dă blestemu*”, trebuiau să mărturisească „*cu sufletele lor și cu dreptatea lui Dumnezeu*”, dacă acel petic „*iaste moșie bună și dreaptă*” a jupâneasei Ancuța, pentru care și-a luat dijma cuvenită. În urma „*mărturisaniei*” aceștia urmau a trimite „*cartea lor la domnia mea arătând cui i să cade să stăpânească acel pétecu dă moșie jupâneasa Ancuța Conțeasca au dumnealui banul Manolache*”, pentru care „*dă la domniia mea, li să va hotără judecata*”.

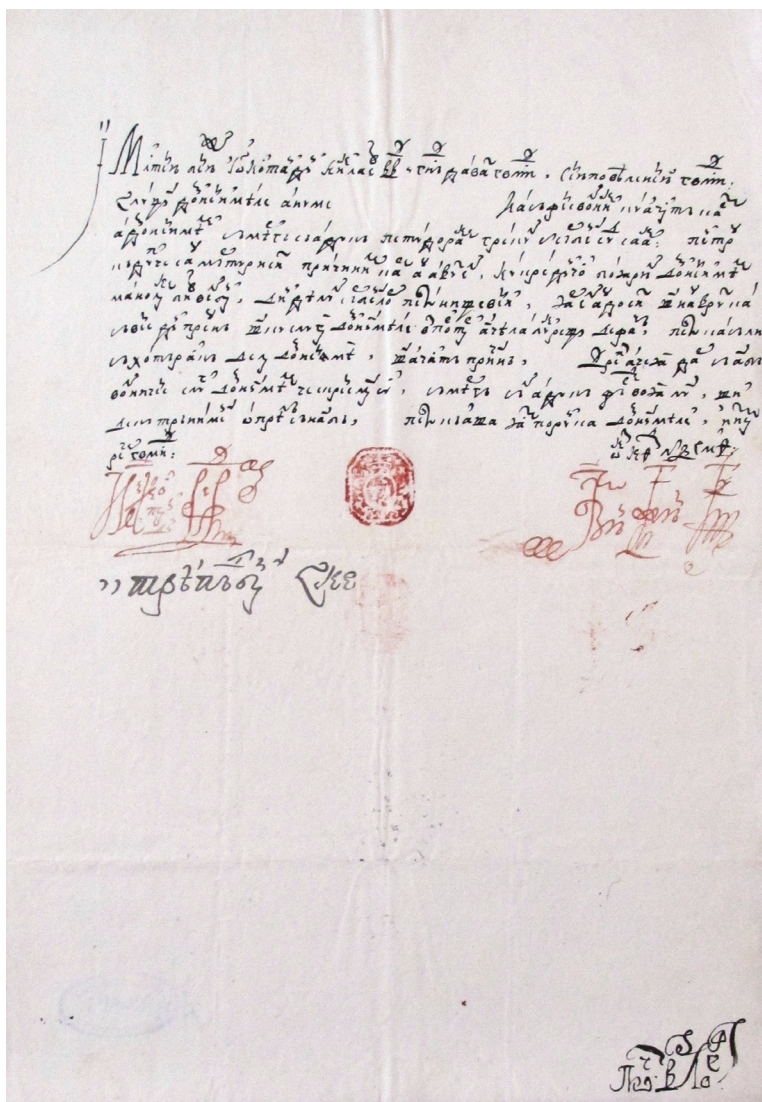

1740 (7248) august 30. Constantin Nicolae Mavrocordat, domnul Țării Românești, poruncește lui Tudorache din Sărbeni să restituie banului Manolache Lambrino toți banii cuveniți pentru 13 pogoane și jumătate de vie.
Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 30.576.

1740 (7248) August 30th. Constantine Nicholas Mavrokordatos, lord of Wallachia, orders Tudorache of Sărbeni to repay Manolache Lambrino all the money owed for 13 and a half acres of vineyard.
Romanian original, paper, manuscript, no. 30.576.

La 30 august 1740 (7248), domnul fanariot Constantin Nicolae Mavrocordat i-a solicitat lui Tudorache din Sărbeni (jud. Saac, azi jud. Prahova) să restituie banului Manolache (Lambrino) întreaga sumă de bani pentru cele 13 pogoane de vie, din care plătitese doar 15 taleri. Înțelegerea fusese de a se plăti câte 26 de taleri pentru fiecare pogon de vie. Totodată i s-a cerut să se prezente în Divanul domnesc, în caz contrat urmând a fi adus de un „*omu domnesc cu treapăd* [...] *fără de voia ta*”.

Actul a fost redactat pe hârtie difolio cu filigran, de un diac al cancelariei domnești, al cărui nume nu a rămas consemnat pentru posteritate. Invocația simbolică „†” („Cruce-ajută”) este scrisă simplu cu cerneală neagră. Sub text este scrisă, în limba slavonă, cu chinovar, monograma domnească „*Io Costandin voievod, din mila lui Dumnezeu domn*”. Documentul este autentificat cu sigiliul inelar domnesc, de formă octogonală, imprimat în chinovar. Actul a fost citit de al doilea logofăt, demnitate deținută de către Costandin Dudescu între anii 1739 și 1743.

1740 (7249) octombrie 29. Constantin Nicolae Mavrocordat, domnul Țării Românești, poruncește unei slugii domnești să-l aducă la București pe Tudorache grecul din Sârbeni pentru a stabili adevărul pentru niște vie din Dealul Sârbenilor. Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 30.583.

1740 (7249) October 29th. Constantine Nicholas Mavrokordatos, ruler of Wallachia, gives out orders to a royal servant to bring Tudorache the Greek from Sârbeni to Bucharest in order to establish the truth about some vineyards in Dealul Sârbenilor. Romanian original, paper, manuscript, no. 30.583.

La 29 octombrie 1740 (7249), domnul fanariot Constantin Nicolae Mavrocordat a poruncit unei slugi domnești să-l aducă pe Tudorache grecul din Sârbeni (jud. Saac, azi jud. Prahova) în Divanul domnesc, unde se plânsese Manolache (Lambrino) fost mare ban pentru niște vie, aflate în Dealul Sârbenilor. Deși mai fusese chemat la București, acesta nu se prezentase împreună cu un portar al doilea, care fusese trimis de domn pentru „ca să li să hotărască de la domniia mea și această pricină”.

În consecință, sluga domniei avea „volnicie [...] să-lu aducă fără de voia lui și de cătră nimeni opreală să n-aibă”, pentru că „așa iaste porunca domnii mele”. Totodată, este menționat și un *treapăd* (amendă; taxă percepută de la cei care nu se înfățișau la procesele în care erau implicați), în valoare de 225 de bani.

Actul este redactat pe hârtie difolio cu filigran, de un diac al cancelariei domnești, al cărui nume nu a rămas consemnat pentru posteritate. Invocația simbolică „†” („Cruce-ajută”) este scrisă simplu cu cerneală neagră. Sub text este scrisă, în limba slavonă, cu chinovar, monograma domnească „Io Costandin voievod, din mila lui Dumnezeu domn”. Documentul a fost citit de al doilea logofăt, demnitate deținută de Ștefan Văcărescu între anii 1739 și 1741. Actul este autentificat doar cu sigiliul inelar domnesc, de formă octogonală, imprimat în chinovar.

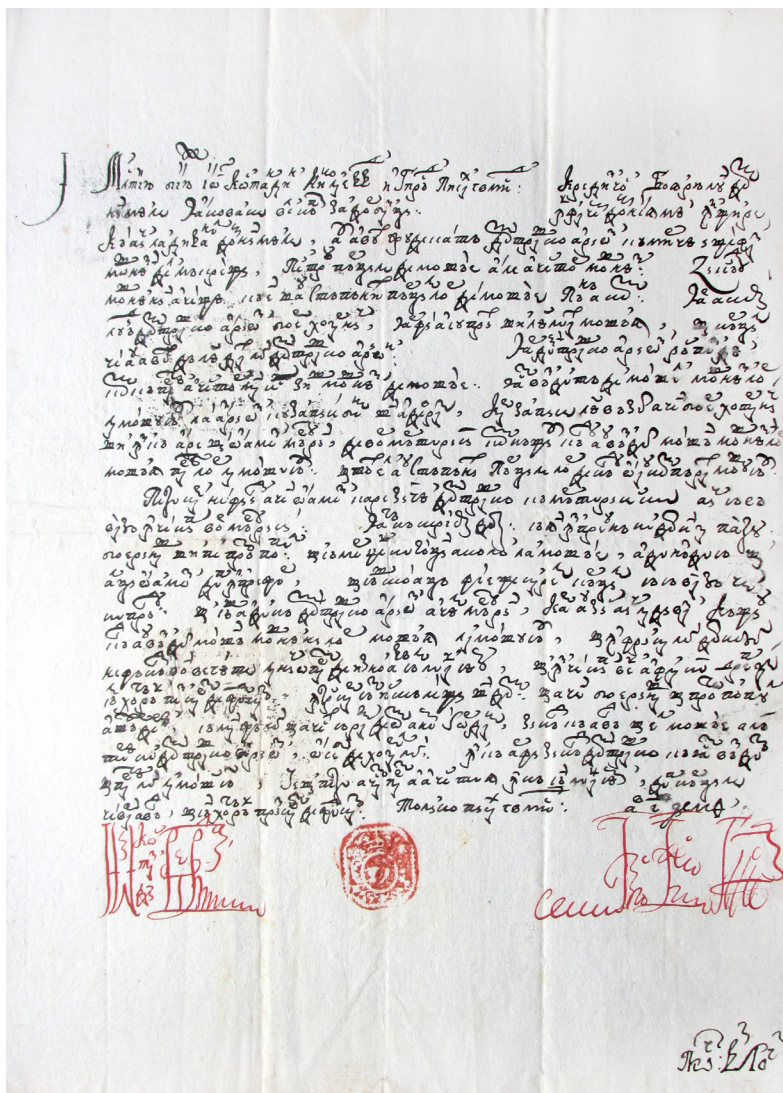
1741 (7249) august 1, București Constantin Nicolae Mavrocordat, domnul Țării Românești, dă hrisov lui Manolache Lambrino, mare ban al scaunului Craiovei, pentru a stăpâni satul Filipeștii de Pădure, viile din Dealul Bălțaților, Orcan, Citul și de la Băzăru, patru roate de moară din apa Prahovei, moșiile Mărul, Moreni și Găujani, care i-au fost confiscate de la Toma Cantacuzino spătar pentru că se hăinise. Orig. rom., perg., manuscris, nr. 25.058.

1741 (7249) August 1st, Bucharest. Constantine Nicholas Mavrokordatos, ruler of Wallachia, grants Manolache Lambrino, high ruler of Craiova, the village of Filipeștii de Pădure, the vineyards of Dealul Bălțaților, Orcan, Citul, and Băzăru, four mill wheels on the Prahova River, and the estates of Mărul, Moreni, and Găujani, which had been confiscated from Toma Cantacuzino, military administrator, because he had strayed. Romanian original, parchment, manuscript, nr. 25.058.

La 1 august 1741 (7249), domnul Constantin Mavrocordat i-a reînnoit lui Manolache Lambrino mare ban al scaunului Craiovei stăpânirea sa asupra satului Filipeștii de Pădure (jud. Prahova), respectiv „*partea Tomei Cantacuzino spătarul de peste tot hotarul din câmp, din pădure, din siliștea satului, din livezile, din dealul viilor, cu casele de piatră și cu alte dichise ce se vor mai afla pe această moșie făcute de Toma spătarul*”. Se adaugă viile din Dealul Bălțaților, de la Orcan, Citul, Băzăru și Bendea împreună cu patru roți de moară, aflate în apa Prahovei, cu toți românii și țiganii, precum și moșiile Mărul și Moreni cu „*tot hotarul <și> cu români*” și moșia Găujani (jud. Vlașca), fiind „*iar partea Tomii spătarul de peste tot hotarul cu apa ce cură pe moșie și bălțește și cu balta Suhărnii*”. Toate aceste bunuri i-au aparținut lui Toma Cantacuzino, care și-a lăsat „*patria sa și s-au înstrăinat într-alte țări arătându-se hain și împotrivic preaputernicii Împărății [...] toate ale lui sate, moșii, vii, români, țigani și orice s-au mai găsit în urma lui cu poruncă împărătească s-au luat toate pe seama domniei*”, fiindu-i confiscate așa după cum era obiceiul în epocă. Averea spătarului Toma a fost dăruită de către răposatul domn fanariot Nicolae Mavrocordat, tatăl lui Constantin Vodă, în timpul celei de-a doua domnii, la 10 decembrie 1719, pentru „*buna și credincioasa slujbă ce au slujit domniei mele și țării*”.

După două decenii, domnitorul Constantin Mavrocordat, „*cunoscându-l pe dumnealui (Manolache Lambrino - subl. n.) a fi credincios domniei mele și osârnnic la toate trebile țerii și la poruncile domniei mele*”, l-a dăruit cu „*toate acestea [...] ca să le aibă întru a dumisale stăpânire [...] ca să fie ohabnice dumnealui și tot neamului dumnealui și nestrămutate în veci*”.

Hrisovul este adevărat și cu tot sfatul „*cinstiților și credincioșilor boierilor celor mari ai Divanului domniei*” – Iordache Crețulescu mare vornic, Manolache Lambrino mare ban, Constantin Dudescu mare logofăt, Grigorie Greceanu mare vistier, Ianache (Iane Vlasto) mare spătar, Andonache (Antonie Caliarh) mare clucer, Dumitrașco (Adamache) mare postelnic, Barbu Văcărescu mare paharnic, Andronache Palada mare stolnic, Radu Comăneanu mare comis, Grigorie Topliceanu mare serdar și Pavlache (Pavel) mare pitar. Ispravnic al hrisovului a fost Ștefan Văcărescu al doilea logofăt, care îl și citește. Actul a fost scris în cel de-al șaselea an al celei de-a treia domnii de către Constantin logofețel de divan, fiul lui Sava vornic.

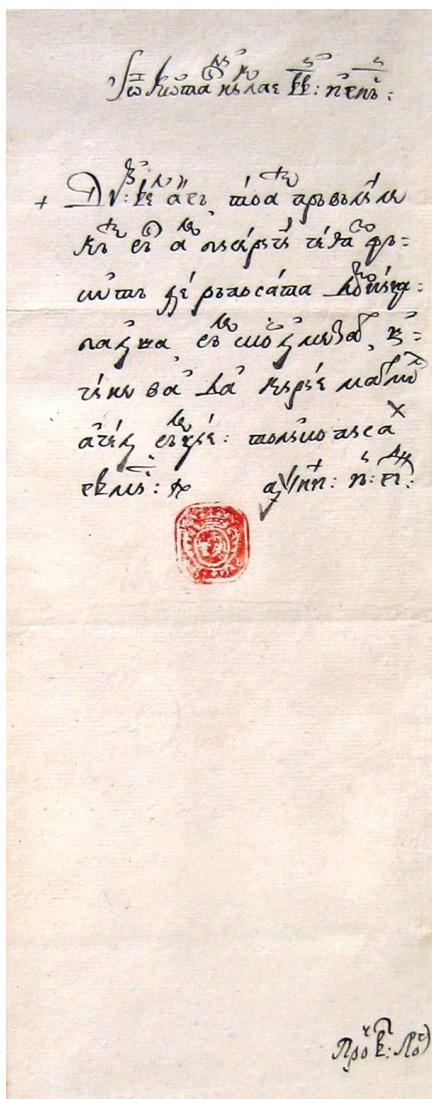

1741 (7249) august 10. Constantin Nicolae Mavrocordat, domnul Țării Românești, poruncește lui Iacovache mare căpitan de dorobanți să cerceteze pricina lui Dumitrașco Arion cu moșnenii Mircea și Ștefan din Măcrești, pentru părțile lor de moșie. Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 14.002.

1741 (7249) August 10th. Constantine Nicholas Mavrokordatos, lord of Wallachia, orders Iacovache, captain of the infantry, to investigate the case of Dumitrașco Arion with Mircea and Ștefan, landowners from Măcrești, regarding their shares of estate. Romanian original, paper, manuscript, no. 14.002.

La 10 august 1741 (7249), domnul fanariot Constantin Nicolae Mavrocordat îl înștiințează pe boierul său Iacovache mare căpitan de dorobanți, că s-au prezentat în judecata Divanului domnesc Dumitrașco Arion cu moșnenii Mircea și Ștefan din Măcrești, pentru niște părți de moșie, pe care Dumitrașco Arion susținea că au fost achiziționate de către moșul său, Arion, de la moșul moșnenilor cu „zapise bune și adeverate”, ce puteau fi confirmate și de „oameni mărturii de voru mărturisi”. În aceste condiții, domnul Țării Românești i-a solicitat lui Iacovache mare căpitan de dorobanți, ca împreună cu patru boiernași și cu un protopop, să meargă și să cerceteze la fața locului „în frica lui Dumnezeu, nefăcând voi vegheate la nici o parte de iznoavă să le luați seama” și „în ce chip veți afla cu dreptate să le hotărâți pen carte de judecată”, în care trebuiau să iscălească. Cu același prilej, și pentru un anume Iordache, socotit „om sărac”, care susținea că și partea lui a fost vândută moșului lui Dumitrașco Arion, cei prezenți trebuiau „să-i luați seama după cărțile ce va fi având și să-i hotărâți prin carte de judecată”.

Actul a fost redactat pe hârtie difolio cu filigran, de un diac al cancelariei domnești, al cărui nume nu a rămas consemnat pentru posteritate. Invocația simbolică „†” („Cruce-ajută”) este scrisă simplu cu cerneală neagră. Sub text este scrisă, în limba slavonă, cu chinovar, monograma domnească „Io Costandin voievod, din mila lui Dumnezeu domn”. Actul a fost citit de al doilea logofăt. Documentul este autentificat cu sigiliul inelar domnesc, imprimat în chinovar.

1758 iunie 13. Constantin Nicolae Mavrocordat, domnul Țării Românești, cere marelui agă să scoată la mezat toate prăvăliile ce aparțin bisericii Domnița Bălașa pentru a fi închiriate.
Orig. rom., hârtie, manuscris, nr. 30.706.

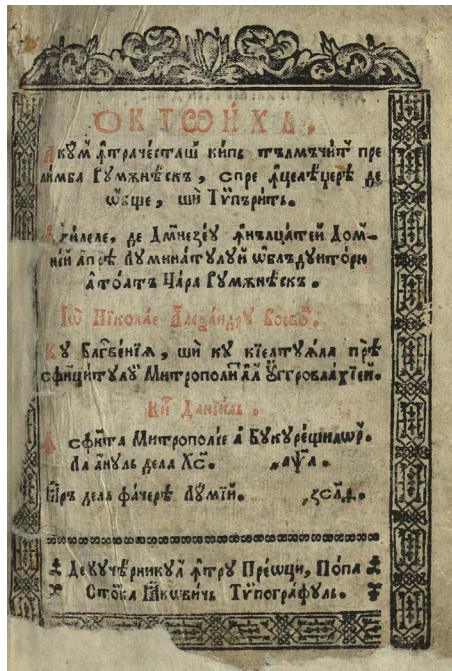
1758 June 13th. Constantine Nicholas Mavrokordatos, lord of Wallachia, demands that the grand agha auction off all the booths belonging to the Domnița Bălașa church so that they may be rented out.
Romanian original, paper, manuscript, no. 30.706.

La 13 iunie 1758, domnul fanariot Constantin Nicolae Mavrocordat, aflat în cea de-a cincea domnie a Munteniei (1756-1758), i-a poruncit marelui agă să scoată la mezat (~ licitație) toate prăvăliile deținute de biserica ctitorită de răposata Domnița Bălașa (n. 1693 – † 1754), cea de-a șasea fiică a voievodului martir întru Hristos Constantin Brâncoveanu (n. 1654 – † 1714; vv. Țării Românești 1688-1714), și a Mariei (Marica; n. cca. 1661 – † dec. 1729), fiica postelnicului Neagoe și nepoata voievodului muntean Antonie Vodă din Popești (1669-1672). La vârsta de 15 ani, Domnița Bălașa s-a căsătorit cu Manolache, zis Lambrino, fiul boierul țarigrădean Andronic Rangabé (hartofilax al Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol), la 26 octombrie 1708, fiind cununăți de stolnicul Constantin Cantacuzino (n. 1639 – † 1716). Neavând parte de moștenitori, din „râvnă dumnezeiască”, Domnița Bălașa împreună cu soțul ei, Manolache Lambrino, au ridicat, între anii 1742-1744, o biserică în stil apusean medieval cu hramul Botezului Domnului, care, ulterior, a devenit paraclis al familiei. După trecerea soțului în lumea celor drepți, în urma suferinței provocată de boala podagrei la mâna dreaptă (16 iun. 1745), principesa Bălașa Brâncoveanu și-a intensificat strădaniile creștinești, astfel că a decis construirea unei noi biserici, cu hramul Înălțării Domnului, care a fost terminată în septembrie 1751.

De-a lungul timpului ctitoria Domniței Bălașa a primit mai multe danii, dintre care amintesc: casele cu locul lor din Mahalaua Prundului stăpânite de Staico Bengescu, pentru că se „hăinise”, o pivniță de piatră, situată la Poarta de Jos a Curții Domnești, împreună cu un loc de 9 prăvălii ce „mergeau” către Pușcărie, mai multe moșii – Furduiești, Fundeni, Mătăsari, Filipeștii de Pădure, Găojani, Săcuieni, apoi viile din dealurile Scăienilor, Budureștilor și ale Sărbenilor, precum și un vad de moară, aflat în apa Dâmboviței etc.

Așadar, prăvăliile pentru care s-a dat poruncă domnească, fără a se menționa numărul și localizarea acestor stabilimente comerciale, urmau a fi închiriate celui care „va da chirie mai mult”.

Actul este redactat pe hârtie difolio cu filigran, de un diac al cancelariei domnești, al cărui nume nu a rămas consemnat pentru posteritate. Invocația simbolică „†” („Cruce-ajută”) este scrisă simplu cu cerneală neagră. Documentul a fost citit de al doilea logofăt. Actul este autentificat cu sigiliul inelar domnesc, de formă octogonală, imprimat în chinovar.

Octoih

Rom., [București], 1730, nr. 14.971.

Octoechosbook

Romanian, [Bucharest], 1730, no. 14.971.

Octoihul. / Acum într-acestaș chip tălmăcit pre / limba Rumânească, spre înțelegerea de / obște, și tipărit. / În zilele. de Dumnezeu înălțatei dom / nii a prea Luminatului oblăduitoriu / a toată Țara Rumânească. / Io Nicolae Alecsandru Voevod. / Cu blagoslovenia, și cu chieltuiala prea / sfințitului Mitropolit al Ugrovlahiei. / Chir Daniil. / În Sfânta Mitropolie a Bucureștilor. / La anul dela Hristos. 1730. / Iară de la Facerea Lumii. 3618 / 7239 / De cucearnicul întru Preoți, Popa / Stoica Iacovici Tipograful.

Cartea are 630 de pagini numerotate + 4 file nenumerate. Coperta, din tăblii de lemn, este îmbrăcată în piele maron și decorată prin presare la cald, cu urme de auriu. Cotorul prezintă trei nervuri profilate. Prezintă urmele a două încuietori.

Titlul cărții este încadrat într-un chenar negru cu motive geometrice și florale. Pe verso-ul paginii de titlu este ilustrată stema țării cu inițialele domnului. Pe pagina 4, nenumerotată, se află o gravură ce-l înfățișează pe Sf. Ioan Damaschin, unul dintre autorii imnelor din această carte.

Conține imnele cântate la Sf. Liturghie din fiecare zi a săptămânii.

Textul cărții este tipărit pe hârtie manuală cu filigran cu negru și roșu. Fiecare pagină are câte 26 de rânduri și este decorată cu litere ornamentale, frontispicii și viniete.

Cuprinde – *Pinax*, *Octoihul* și *Slujbele de obște ce se cântă la mulți Sfinți după rânduială*.

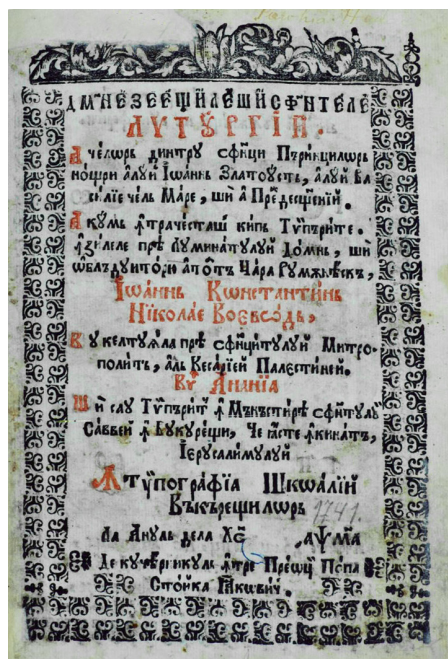
Prinderea lui Nicolae Mavrocordat de către austrieci
Fotografie, reproducere, nr. 70.654.

The capture of Nicholas Mavrokordatos by Austrians
Photograph, reproduction, nr. 70.654.

În tronul vacant de la București, după înlăturarea lui Ștefan Cantacuzino (1714-1716), Imperiul Otoman l-a adus de la Iași, pe Nicolae Mavrocordat la sfârșitul anului 1715, fiind determinat de înfruntările armatelor austriece cu cele otomane. Victoriile răsunătoare ale Habsburgilor i-au apropiat de hotarele din nord-vestul Munteniei. În același timp, o parte din boierime încă mai spera la instaurarea unui voievod pământean. La cererea Sublimei Porți, Nicolae Vodă a încercat să stăvilească pătrunderea catanelor în Oltenia, trimițând la Orșova pe Iordache Ruset și pe serdarul Petru Obedeanu, cu 3.000 de oameni. După retragerea detașamentelor otomane la Cladova, și aceștia au părăsit locul permițând celor 200 de oșteni imperiali să pătrundă la Cerneți. Pe de altă parte, boierii Barbu Cornea Brăiloiu serdar, Radu Bengescu și alții au favorizat înaintarea detașamentelor nemțești la Tg. Jiu.

Domnul fanariot s-a străduit să oprească atacurile catanelor, prin trimiterea marelui ban Șerban Bujoreanu împreună cu Petre Obedeanu și o seamă de slujitori împotriva acestora. Pentru a supraveghea și a interveni la atacurile detașamentelor austriece, a fost organizată o tabără la Călugăreni. La 15 aug. 1716, un „podgheaz” condus de căpitanul Stephan Dettine von Pivoda, a pătruns în Muntenia pe la Căineni și mergând spre Pitești și Golești amenința să ajungă la București. De această împrejurare au profitat o parte din boierii ostili domnului, care în înțelegere cu vlădica Antim, l-au anunțat de numirea în tronul Munteniei a lui Gheorghe Cantacuzino de către austrieci. Speriat de zvonuri, vodă Mavrocordat a fugit la Giurgiu împreună cu întreaga Curte, și apoi a trecut la Ruciu. Între timp, aflând că în București nu s-a întâmplat nimic, domnul a cerut intervenția câtorva sute de tătari. Cu sprijinul a cinci steaguri turcești, Mavrocordat a revenit în orașul de pe malurile Dâmboviței. Vlădica Antim împreună cu 12 boieri considerați uneltitori și cu predicatorul curții, Avramie, au fost închiși. Caterisit, Antim Ivireanul a fost surghiunit în Mănăstirea Muntelui Sinai, însă a fost ucis de oștenii turci care-l însoțeau, pe râul Tundja, afluent al Mariței, la sfârșitul lui septembrie 1716. Barbu Bălăceanu clucer și-a „lăsat” capul chiar în Curtea domnească, în timp ce alți boieri au fost deposedați de averile lor, cum a fost cazul fratelui său, Drăghici Bălăceanu. În ciuda măsurilor dure luate, boieri rămași în preajma domnului au continuat să plănuiască înlăturarea domnului. S-a cerut intervenția grabnică a căpitanului Stephan Dettine von Pivoda, ce comanda un detașament de 1.200 de sârbi. Cu aprobarea generalului Stephan Steinville, acesta trebuia să-l captureze pe domnul fanariot. Venind în taină din Transilvania, von Pivoda împreună cu o parte din oșteni au pătruns în Curtea domnească de la București, obligându-l pe principe ca împreună cu familia și rudele să-l urmeze în prizonierat la Brașov și mai apoi la Sibiu.

După capturarea domnului, boierii munteni adunați la Târgoviște, au decis așezarea țării sub suzeranitatea imperialilor, fiind depus chiar un omagiu în fața generalului Steinville, comandantul militar al Transilvaniei (28 nov. 1716). Pe de altă parte, printr-un legământ, o parte din boieri ca și reprezentanți ai negustorilor se angajau în susținerea în domnie a lui Gheorghe Cantacuzino (5 dec. 1716). Însă, până atunci generalul Steinville a instituit o deputație formată din patru demnitari, ce se ocupau temporar de treburile statului.

Liturgier
Rom., [București], 1741, nr. 10.973.

Liturgy book
Romanian, [Bucharest], 1741, no. 10.973.

Dumnezeeștile și Sfintele / Liturghii. / A celor dintru Sfinți Părinților / noștri a lui Ioan Zlatoust, a lui Va / silie cel Mare, și a Prejdesștenii. / Acum într-acestaș chip Tipărite. / În zilele prea Luminatului Domn, și / oblăduitoriu a toată Țara Rumânească, / Ioan Constantin / Nicolae Voevod, / Cu cheltuiala prea sfințitului Mitro / polit, al Cesariei Palestinei. / Chir Anania / Și s-au Tipărit în Mănăstirea Sfântului / Savvei în București, Ce iaste închinată, / Ierusalimului / În Tipografia Școlii / Văcăreștilor / la anul dela Hristos 1741 / De cucearnicul între Preoți Popa / Stoica Iacobici.

Cartea are 234 de pagini + 2 file nenumerate. Coperta, din tăblii de lemn, este îmbrăcată în piele maron-roșcat și decorată cu motive florale, prin presare la rece. Într-un medalion romboidal este ilustrată scena *Răstignirii*. Cotorul prezintă patru nervuri profilate, între care sunt imprimate patru motive florale. Prezintă două încuietori din metal și piele.

Pe verso-ul paginii de titlu este redată stema țării cu inițialele domnului Constantin Mavrocortdat și câteva versuri.

Textul este tipărit pe hârtie manuală cu filigran cu negru și roșu. Fiecare pagină are câte 26 de rânduri și este decorată cu frontispicii florale și figurative, litere ornamentale și viniete. Fiecare Liturghie este marcată de xilografuri ale Sfinților Ierarhi.

Cuprinde –*Pinax, Rânduiala diaconiei, Rânduiala Vecerniei, Rânduiala Utreniei, Rânduiala Sf. Liturghii, Liturghia Sf. Ioan Zlatoust, Înștiințare despre zilele în care se face Liturghia Marelui Vasilie, Liturghia Sf. Vasilie cel Mare, Liturghia Prejdesștenii, Otpusturile praznicelor celor domnești, Otpusturile peste săptămână, Rugăciuni, Ecteniile ce se zic la morți – sfârșitul Liturghiei, Tropar în Sf. și Marea Joi și Slujba Sf. Priceștanii.*

BIBLIOGRAFIE

Izvoare

□□□ *Actele domnilor Mavrocordați aflate în patrimoniul Muzeului Municipiului București*, vol. întocmit de Grina-Mihaela Rafailă, București, Editura Muzeului Municipiului București, 2016.

□□□ *Carte veche românească, Colecția M.M.B.*, decembrie 2002 [catalog de expoziție].

□□□ *Dicționarul domnilor Țării Românești și ai Moldovei*, coord. Vasile Mărculeț, București, Editura Meronia, 2009.

□□□ *Istoria Românilor*, vol. VI, Românii între Europa clasică și Europa luminilor (1711-1821), București, Editura Enciclopedică, 2002.

Bianu, I. și Hodoș, N., *Bibliografia românească veche 1508-1830*, tomul II (1716-1808), Edițiunea Academiei Române, București, Atelierele SOCEC & Co., SOC. ANONIMĂ, 1910.

Bianu, I. și Simonescu, D., *Bibliografia românească veche 1508-1830*, tomul IV, Adăugiri și Îndreptări, Edițiunea Academiei Române, București, Atelierele Grafice SOCEC & Co., SOC. ANONIMĂ ROMÂNĂ, 1944.

Stoicescu, N., *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV-XVII*, București, Editura Enciclopedică Română, 1971.

Lucrări generale

Constantiniu, Fl., *Constantin Mavrocordat*, București, Editura Militară, 1985.

Lucrări speciale

Rădulescu, Th., „Sfatul domnesc și alți mari dregători ai Țării Românești din secolul al XVIII-lea”, în *R.A.*, an. XLIX, nr. 1-4, București, 1972.

Roman, V., „Cărți tipărite în București până la 1821 aflate în biblioteca muzeului”, în *B.M.I.M.*, vol. V, București, Muzeul de Istorie a orașului București, 1967, pp. 185-197.

**MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI**